

Egy évre	400 lei
Félévre	200 lei
Három hónapra	120 lei
Egy hónapra	40 lei

Egy számlára pályázni lehet.

Csehszlovákia
Egy hónapra 20 lej
Egy évre 100 lej

Magyarországon
Egy hónapra 20 pengő
Egy évre 100 pengő

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI NAPILAP

Bevezető és g. kiadó-
hivatal és nyomda
Cluj-Kolozsvár, Str. Baroc
No. 10. — Brancu-utca 10.

Uj Kelet telefonjai:
Korrespondencia — 977
Kiadóhivatal — 844
Nyomda — 870
Szerkesztő — 850
St. N. Sz. — 848

A kéziratok kizárólag a
szerkesztőségnek küldendők.
Kéziratokat nem
adunk vissza és nem
visszatérítjük meg.

v. évfolyam, 184. szám

Cluj (Kolozsvár) 5682. Ab 28

1922. augusztus 22. Kedd

Nemzeti iskolánk

Ha zsidó nevelésről beszélünk, nem kell fölénytelni visszanyulnunk régi iskolarendszerünk példáihoz. Saura és Pumpedilla tanházai, az alexandriai Philó vallásbölcseleti rendszere, a apsnjot-mór szellemi irányzat, az új lengyel-orosz fődön, a francia és német elgöbt alatt erjedt és fejlődött zsidó mentalitás beszivárgott a regnáló iskolájába, a jesivába is. Bizonyság, hogy abban a zónában, ahol a zsidó gondolat, a rebbik félhomályba hamidrasiba vonult és a chéderek rendszeretlen éjjel-nappal tanításába, bizonyos hogy itt csonka egyoldalúság jelentkezett az ismeret megismerésében. A zsidó jellem sem találkozhatott ki a maga szabadsággal, mint az életben alázatossággal vegyes félelmű, vagy a félműveltség tudakosságán és felületességén keresztül a zsidó intellektuális. Csak a kevesek, akik magukraeszméléssel, akaratuk szivósságával új és tágabb horizontokat keresve művelődtek, ezek emelkedtek a zsidó műveltség megfelelő színvonalára. A jesiva mint iskola azonban ebben nem nyújtott támogatást, a legtöbb esetben gátolta a tehetségek kifejlődését. Konzervatív, becsületes, nem vonatkozásban tiszta és nemes tipust képviselt a jesiva, általában mégis egy deformált tipust. Időszertlenül volt a jesiva nevelési formája, de a zsidóság általános helyzeténél fogva szükségesszerű mégis.

Más lehetőségeket nyújtott a középiskola. Bármennyire kifogásolták az ezirányban — az élet igényeivel igen törődött és számításba vette a kultúra minden tényezőjét. Ha az elvont ismeretek számára kellett a több időt fordítani, ezt kiegyensúlyozta a sporttal, amely az utolsó években jelentős szerephez jutott a középiskolákban. Csak hogy ennek az iskolatipusnak a zsidó mentalitás szempontjából még nagyobb hibája volt a másik szélsőség. A középiskola sovén szellemi gyökeret eresztett a jobb zsidó rétegek ifjúságában, majdnem kitéphetetlen gyökeret. És az ifjak kint az életben érezhetők, hogy a nemzeti ideal, amit mesterségesen piántáltak beléjük, alapjában karakterizálja a nemzeti ideálcak. Mert más talajból sarjad az ő világguk, más összetételű az ő lelük és más törésesek másképpen színezték az ő jellemüket. A jesiva kulturája külső felszereget és tehetetlenséget, a középiskola lelki merevséget és vergődést adott utavalóul.

A zsidó nemzeti gondolat új irányt mutat és új emberitípust követel. Olyan tipust, amely nem ismeri az alázatosságot és a szűk látókört, amely jellemében tiszta és nyílthomlokú, amely belekapcsolódik a haladásba, amely fajiságának lelki vonalán marad és nem pendülzik a más és saját kulturája között. Tipust, amelynek a munka egyik legfontosabb eszménye.

Iskola, amely ezt az emberitípust fejleszti, van már. Palesztinában és a galut országában kialakulóban van az új zsidó iskolarendszer. Szegényes eszközökkel dolgozik az egyik, a másik kész felszereléssel, modern, higiénikus iskolaépületben, aszerint, hogy mennyire zsidó nemzeti érzésűek az iskolafentartók. Mert ez az iskolaügy mérőfoka. Ahol az asszimilációs gondolatok ébrednek a zsidóság és a gettó irigységében és részketésében, ott csak a jesiva és nem-

zsidó nevelés egyaránt kóros levegőjén fejlődhetik a fiatalok. Ahol azonban a zsidó nemzeti akarat formalja a zsidó jövődőt, ott ez az akarat megteremti a zsidó érzéstől átitatott és zsidó ambícióból duzzadó ifjúságot.

Nálunk Erdélyben a zsidó iskolaügy mutatja legpiazstikusabban, hogy nemzeti érzés dolgában mennyire vagyunk. Az iskola fejezi ki főfogásunkat az áifogó nagy nemzeti kérdésekben, de nemcsak főfogásunkat, hanem akarsunkat, célkitűzésünket és az eszméért való buzzelettségünket.

Ami itt az ifjúság nemzeti nevelése körül történt, azt tanúsítja, hogy egyesek a zsidóság korszerűségével tisztában vannak és tudják, hogy a jövő mit kíván tőlük. Tudják és a tudathoz illesztik eszeikvésüket és áldozatra való hajlamosságukat. A tehetségek közül néhányan. De az elavult két tanév után látjuk a néhányak becsületes akcióit a gyümölcsöt. Látjuk a Tarbut ifjain és leányait, hogy ebben az ország-részben tiszta és nyílthomlokú, dolgozó és melegsivű, igaz zsidó generáció fog felnőni. A Téra bölcességétől staturált és világiakban, otthonos szép példányai fájának. A gettóareok bátorlanságot és szomorúságot rejtő vonásai már tűnődnek, a hajított derek kiegyensúlyozott, a lelki biztonság minden föllépésükben otthonosságot kölcsönöz nekik. A Tarbut esztétikái mindenfelé, ahol

legutóbb megfordultak, elismerést és szeretettel tapasztaltak olyan körökből is, ahol a zsidó nemzeti gondolatot nem tudták megbarátkozni.

Két emberföltött munkája kellett hozzá, hogy ez ma így legyen. Nem akartunk visszatérni az egyesek áldozatkészségére és az iskolát irányító és az iskoláért dolgozó tanügyi erők öntáldozó munkájára. De akarjuk, hogy ezentul az áldozatkészségből ne csak egyesek vegyék ki a maguk részét, hanem a jövődük és tehetségek mindegyike. Ma nem mondhatják már, hogy próbálkozás előtt állanak, hogy kockázatokba nem ölik a pénzüket. A kockázatot a zsidó nemzeti csoportok meghozták már. A „kiszélet” bevált.

Az eradi cionista konferencia szeptember derekán Erdély zsidóságának minden életmegnyilvánulásával foglalkozni. Az iskolagyereket a legfontosabb életmegnyilvánulások közé kell sorolnia és állhat kell foglalnia a kérdéshez. Nem terv ma már az ideális zsidó iskola, amely az életnek és a zsidó közösségnek nevel. Nem terv kész valóság. Az erdélyi zsidóság szívesen mulik, hogy ez a valóság tartós maradjon. A Tarbut iskolái nem tengődhetnek a szegénység és bizonytalanság gondjai között. Magunkat kívánjuk tartozni az életnek, hogy a zsidó nemzeti megvilágításuk, gondolkodásukat és az erdélyi zsidóság nemzeti érzéséhez méltónak fejlesszük.

Döntő események készülnek a középeurópai politikában

Ausztria csatlakozik Olaszországhoz és Csehszlovákiához. Franciaország mozgósít? A marienbadi konferencia kimélyíti a kisantant szövetségeit

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Középeurópa nagy események előtt áll. Nem lehetetlen, hogy a közeljövő döntően megváltoztatja a térképet. Sainte páratlan eset a történelemben, ami most Ausztriával készül történni. A kis ország meg-
unva nyomoruságát, csatlakozni óhajt a szomszédállamokhoz. Három ország jöhet tekintetbe, Csehszlovákia, Jugoszlávia és Olaszország. A negyedik, amely a legtermészetesebb, Németország, az antant ellenzése miatt e pillanatban nem aktuális.

Bárhízen erről is lehet szó, Seppel kancellár sürgősen Prágába és Berlinbe utazik, hogy az osztrák kérdést dülőre juttassa. A teljesen tönkrement Ausztrián Olaszország és Csehszlovákia fog osztozkodni. Viszont Jugoszlávia és Csehszlovákia között a marienbadi konferencián kimélyítik a szövetséget s nem lehetetlen, hogy Nyugatmagyarországon a sokat emlegetett korridor a délszláv királyság és a csehszlovák köztársaság között most létrejön.

Amíg itt az antant kérelmetlen politikája egy szinnémet államot hajtott bele a szláv és a latin érdekelttség gyűrűjébe, Páris folytatja a katasztrópolitikát. Poincaré tönkre akarja tenni Németországot, szét akarja darabolni, lehetőleg megteremteni a délnémet államalakulatot, ezért nem enged azokból a követelésekből, amelyek a jóvátétel alapján megilletik. Párisban összehívták

a legfőbb haditanácsot és meghívták erre a kisantant katonai szakértőit is. A bomlás már rég megkezdődött, kezdenek láthatóvá lenni a következményei.

Ausztria csatlakozik valamely szomszédállamhoz

(Bécs, augusztus 21.) Már többször napvilágot látott olyan híradás, hogy Ausztriát megoldhatatlan, súlyos gazdasági bajai végső elhatározásra készítik. Az antant végzetes politikája katasztrófális helyzetbe sodorta ezt a műállamot, amely beteg pénzügyi helyzetével és a lehetetlen közlekedés által korlátozott termelésével egyetlen kivétel utat látott, hogy feladja önálló államjogát. Ezt a hírt most a legkomolyabb formában jelentik Bécből és kapcsolatba hozzák a kancellár utazásával.

Seppel kancellár bejelentette a minisztertanácsnak, hogy igen fontos államügyekben Berlinbe és Prágába utazik. A kancellár utazásának tulajdonképeni célja ismeretlen, de besvatoit körök határozottan tudják, hogy óriási jelentőségű, mert összefüggésben van azokkal a tervekkel, amelyek

Ausztria önállóságának feladását célozzák és elő akarják segíteni az osztrák állam csatlakozását valamely szomszédos államhoz.

A csatlakozás tekintetében három

esetőség jöhet számításba. Vagy Németországhoz csatlakoznának, amit Anglia nem ellenezne, vagy Ausztria direkt függőségbe kerül a kisantant államaival és ezeknek csaknem gyarmatává lesz, vagy felosztanak Ausztriát a szomszédos államok között.

Londoni diplomáciai körökben élénken tárgyalják az estleges osztrák államcsőd politikai következményeit. Az olasz külügyminiszter szerint Ausztria számára egyetlen ki-
vezető út

Olaszországgal szövetség és amelyhez mint harmadik szövetséges csatlakozna Csehszlovákia.

Prága hivatalos körében Seppel kancellár utazása óriási meglepetést keltett. A kérdéssel egyetlen politikus sem nyilatkozik érdemlegesen. Ez a tartózkodás különösen mutatja, hogy az osztrák csatlakozás kérdése most már komoly és aktuális világpolitikai problémává szélesült.

Osztrák politikai körökben is tartózkodnak a nyilatkozattételtől. Anynyit mondandak csak, hogy Seppel kancellár Középeurópa politikai konszolidációján fáradozik.

Ebert a gyűlöletről és a kegyet lenségről

Berlin, augusztus 21. Ebert elnök a múlt héten tartott beszédében annak a reménynek adott kifejezést, hogy a világ gazdasági szolidaritása meg fogja adni Németországnak az élet-hes való jogát s a humanitás és esz-szerűség győzni fog a gyűlölet és kegyetlenség felett.

Foch marsall összehívja a legfőbb haditanácsot

Páris, augusztus 21. Millerand kezdeményezésére Foch Marsall Párisba összehívja a legfőbb haditanácsot. Erre meghívják a rajnavidéki francia csapatvezetők parancsnokait, Elzász és Lotharingia katonai kormányzóit, Lengyelország és Csehszlovákia katonai misszióinak főnökeit, valamint a belga vezérkar főnökeit is. A legfőbb haditanács a Németország ellen irányuló szankciók kérdését vitatja meg.

Hindenburg Münchenbe utazik

München, augusztus 21. (Rador.) Hindenburg müncheni utazása alkalmával a bajor monarchikus szervezetek nagy előkészületeket tesznek. A bajor Reichswehr parancsot kapott, hogy az augusztus 22 én érkező tábornagy tiszteletére katonai parádét tartson. Hindenburg érkezése alkalmat fog adni nagy monarchista tüntetésekre.

A francia német nagytöke egyezkedik

London, augusztus 21. A „Daily Telegraph” írja: Bizonyos idő óta a francia és a német kormányok beleegyezésével megbeszélések folynak a Sioner csoport és egy francia konzorcium között egy gazdasági antant lehetőségéről. Általános vélemény szerint a jóvátételi bizottságban biztosítva van Németország számára a moratórium engedélyezése.

Anglia és Olaszország 1923 március végéig terjedő moratóriumot ajánlanak fel. Belgium közvetítő álláspontot foglal el. A franciák a moratóriumot az október 31 én tul terjedő nemzeti kölcsön sikerétől kívánják függővé tenni.

augusztus 20.
Or
vásárhely
a kitényő
3457-1
láját
DRÁSZ ÉS
Reg. Ferd.
(udvarban)
fejmosás,
modernbb,
t voszek!
ISKA
és német
nyalában
vegyi
ék
ching-félc
butor-
ok
-félc
tékek
közvetlen
Tsai
dés,
1308

A marienbadi konferencia

Bukarest, augusztus 21. Párisból jelentik a Radornak: A „Journal des Debats“ foglalkozva a marienbadi konferenciával írja, hogy a tanácskozások során mintegy meg fogják koronázni

A Csehszlovákia és Jugoszlávia között létrejött szövetséget.

A két állam között létrejött szerződés maga után fogja vonni a Romániával kötendő szerződést is és később ugyanilyen formában sor kerül Lengyelországra, amely állam szoros összeköttetést tart fenn a kisantant államaival. A kisantant államok szoros szövetsége álljon például a nagyantant államainak, mert megmutatják, hogy hogyan kell a békeszerződések végrehajtását biztosítani. A lap ama profétákkal szemben, akik azt állítják, hogy az osztrák-magyar monarchiából alakult új államok vagy megnagybódott országok csak hamar széjjel esnek, azzal zárja cikkét, hogy ezek az államok bizonyítékát adták rendkívüli életképességüknek.

A kilencmillió Newyork

— Az Uj Kelet párisi levelezőjétől —

Egy francia újságíró, aki most tért vissza Newyorkból, a következőt mondja: A világ legnagyobb metropolisáról: Szászor gondolkodtam azon, hogy könyvet írjak Newyorkról. Hogy nem tettem, annak az az örült gyors változás az oka, amelyen a mostani város egyik napról a másikra átmeny. Város, amelyik hivatalosan hatmillió lakosai bír, de amelyben ténylegesen, a környékbeli külvárosok lakóival együtt kilencmillió ember létezik és amely, ha ebben a mértékben fejlődik tovább, a harminchétmillió lakost, Newyork, minden nemzetek és a világ gyűjtőhelye, nehezen lehet tényleg elfogadni!

Ha hétköznapokon a város mélyébe vetjük megunkat, ahol a felhőkarcolók, a bankok, a nagy üzletek és irodák vannak, vagy ha kimegyünk délutánonként a Fifth Avenue, ha elcsatlunk esténként a Bordsvayre, a színházi negyedbe, a Times Square felé, vagy ha csak egy tavaszi vasárnapon Riverside Drive, esetleg Harlem vagy a Central Park felé tartunk, feléje sem nézve a keleten fekvő népos utcáknak, olyan óriási embertömeget, auni férfiak, asszonyt és gyermeket látunk jönni-menni, dolgozni, beszélni, szórakozni, hogy emberfeletti volna a hagyabolyból a legkisebb beyomást is kiragadni. Ez a város a cselekvésnek, a tettnek a városa, itt kikacsogják az elméleti filozófusokat, akik a cselekedeteket gondolatlan akarják helyettesíteni, vagy egyáltalán nem is törődnek velük.

Az európaiak legnagyobb tévedése az, hogy Newyorkot egy képzelték el, mint amelyik város tele van felhőkarcolókkal. Pedig Newyorkban több az alacsony ház, mint Párisban. Vannak ugyanis negyedek, így a West End Avenue, a Park Avenue, a Central Park és a Riverside Vedrive, amelyben csakugyan tizenkét-tizenháromezer ház van, sőt a down townban husz-harmincezer felhőkarcolók sorakoznak, ezeken kívül azonban százasai futnak hosszúra és keresztbe kisebb-nagyobb utcáknak, ahol az épületek csak három négyemeletesek és azok is alacsonyabbak az európai épületeknél.

Ami legjobban jellemző Newyorkra, az az, hogy ez a város örökös rombolásban és épülésben él. Ötmeletes házakat ledöntenek, hogy egy negyvenemeletes házának fel helyébe. Bankárok óriási épületesportokot vásárolnak össze, de tulajdonképpen csak a telek értékével törődnek. Egész városnegyedek változnak meg egyik hónapról a másikra. Kereskedőntek egyszerűen csak ezer méterrel eltolódnak és még ma itt látunk, egy fél év múlva már mintha az egészet vasúti vágányokon egy sokkal messzebb fekvő utcába tolták volna át. — új negyedben találjuk Newyork örökös mozog. Alapjában

véve neveléségen kicsiny lakossághoz és annak életéhez képest. És minthogy a Mahattan-félsziget, amelyen fekszik, keskeny, egész probléma, hogyan fog Newyork tovább terjeszkedni. Ha csak egy új Hausmann nem támad, aki kivételeg még a szociális építéssel át nem szabja az egész amerikai kapitalistát. A newyorkiak mindenestre megérezik már, hogy a város és környék, hogy erre a célra sem pénzüket sem erejüket nem fogják sajnálni.

Csak a számok adnak némi fogalmat Newyork fejlődésének rohamosságáról. Így: 1820-ban még csak 163 ezer lakosa volt, 1870-ben már egy millió 487 ezer és a legutóbbi 1920-as népszámlálás már ötmillió 830 ezer munkást mutat ki. Hogy ez a renge-

leg ember milyen mozgást idéz elő Newyorkban, arra elég annyit megemlíteni, hogy naponta több mint kétfélmillió munkás él a kora reggeli órákban utra a külvárosi gyárak felé és este ugyanegy időben egyetlen óra alatt tér vissza lakására. Ennek az embertömegnek a villamosokkal, autókcal és kocsiakkal való ide-oda szállítása nagyobb méretű, mint az egész csapatzállítási probléma, amit a világháború Európában felvetett és amitől katonai parancsnokok, állományfőnökök, pionirok egész serege ósnült és öregedett meg.

És mégis, én szeretem Newyorkot. Minden negyednek megvan a maga érdekessége és a mozgás ami benne uralkodik, a legszebb emberi nyilatkozások: a munkának sürített kifejeződése.

A zsidó nép számokban

Irta: Davis Trietsch

II.

A zsidó statisztikusok nem veszik figyelembe az első részben említett ténykörményeket. A legtöbb még mindig azt a feltevést vallja, hogy legbiztosabban az védi meg a zsidókat, ha „nem látják őket“. Ebben az aggodalmas óvatosságban odáig mennek, hogy némely zsidó népiségeket (például Északafrikában) egyszerűen el-szünteszenek. A legtöbb zsidó statisztikus a zsidó világ státuszát minden módon lekisebbitik. Elővált, sőt hibás számokkal manipulálnak, olyan összeállításokra témaszkodnak, amelyek csökkentik a lélekszámot igitóráják a szaporodási tendenciákat, az ártalmas tényezőket ellenben talozva megnagyítják.

Ennek illusztrálásul a következő példákat közlöm.

Angliában körülbelül 300.000 zsidó él. Ez pedig az összlakosság a 0.65 százaléka felel meg. Az angol „Jewish Year Book“ elkerüli, hogy is változtatja ezt a kétfélszámot, hanem összegeztet, mégpedig úgy, hogy nem a királyság zsidóságát foglalta össze, hanem az egész brit világbirodalomét, hogy más arányzámot kapjon. Ilyen módon a következő eredményre jut. Az egész világbirodalomban, amelynek 440 millió az összlakossága, mindössze 536.600 zsidó él, a zsidóság arányrészete tehát csak 0.01 százalék. (A világszám még ez a számítás is hibás, mert kerakszámában 600.000 zsidója van a brit-világbirodalomnak, sőt most már több is, mert azóta, hogy a palestinai és mezopotámiai mandátum-területek szintén hozzáértőnek, a zsidóság száma 780.000-re emelkedett. Egyszerű után-számítással arról győződhetünk meg, hogy az arányzám tizenkétszer akkora, mint az, amelyet 1922-re vagy akár 1921-re is állapított meg a „Jewish Year Book“, mert nem 0.01 az arányzám, hanem 0.12. De az egész világbirodalom 0.12 százalékaival szemben a királyság zsidó százaléka legalább is ötszörös, mert 0.65 a százalék, sőt az ismeretlen fehér részében: Angliában, Kanadában, Délafrikában és Ausztráliában 0.78. Hiszen még ezek az arányzámok is jóval mögötte vannak

az egy százaléknak, de még ezeket is 0.01 százalékra csökkentik. Így dolgoznak még most is, néhány évvel a Balfour-deklaráció után, amelyel Anglia a zsidó nép irányában szövetégszövetséget kezdett, amiből az következik, hogy megánsak a zsidóságnak az az érdeke, hogy olyan népek mutassa magát, amely erős és alkalmas arra, hogy vele szövetséget kössenek.

Az egész zsidóvilág lélekszámát 1921-re tizenhárom és félmillióra teszi a „Jewish Year Book“. (A magán-összeállítás szerint már 1919-ben 15,430,000-re nőtt az összzsidóság. A „Jewish Year Book“ ugyan az én számításaimat is közli, de azzal a megjegyzéssel, hogy azok másfél, vagy körülbelül kétfélmillióval fölmúlják a tényleges számokat.) E tizenhárom és félmillió között Amerika 2-6 millió zsidóval szerepel, holott az „American Jewish Year Book“ már 1918-ra részletezett kimutatásban 3-39 millióban állapítja meg az Egyesült-Államok zsidóságát. Ha ehhez hozzávetjük Kanadát és Argentínát is, akkor kitűnik, hogy az angol évkönyv egy-millióval kevesebbet tüntetett fel.

De már a következő évben, 1922-ben 14,771,931-re teszi az angol évkönyv az összzsidóságot lélekszámát, tehát egy és egynevegyedmillióval több zsidót tüntet fel, mint 1921-ben, holott a zsidóság tényleges évi szaporodása „csak“ két százaléknál valamivel többre tehető. (Ez a szaporodás mindenestre rokzorosan nagyobb, mint a francia nép-szaporulat. Franciaország ötször annyi lélekszám mellett 1881-től 1914-ig csak kétfélmillió lélekkel szaporodott, míg a zsidóság ugyane periódusban kétfélmillióval szaporodott.)

A „Jewish Year Book“ ezt a „magas“ számot a 14-771-estől az „American Jewish Book“ 1922-iki évkönyvből veszi. Ha az 1921-ben kiadott amerikai évkönyv után igazodik, akkor ebben már a sokkal nagyobb 15,744,662-es számot találta volna. És ha még tovább ebben a forrásban kutat, nyomára jöhetett volna, hogy az amerikai kimutatás már 1920-ban is 15,124,349-ben állapította meg a zsidóvilág lélekszámát.

Itt aztán az amerikai évkönyv is rejtélyes. A következő számokat közli:

Az Egyesült-Államok zsidósága	Egész Északam. zsidósága
2,349,754	2,439,394
3,012,111	3,379,668
3,300,000	
3,390,301	

a hátrányosokat a valóságnak megfelelően helyesbítjük, arra az eredményre jutunk, hogy még az American Jewish Booknak sokszor nagyon értékes anyaga alapján a zsidóság száma 1922-ben már 17 millió.

Ez a nagyon fontos megállapítás épen a legfontosabb dologban nagyon egyszerű. Négy esztendőnek a szaporodása, ha ez körülbelül 2.1 százalékra tesszük, a tizenöt és háromnegyedmillió 17,066,000-re emeli. (Háborus veszteségek 1918-tól 1922-ig már nem jönnek számításba.)

As 1919-20. évi amerikai évkönyv amely az Egyesült-Államok zsidóságát 1918-ra 3,390,301 lélekre teszi, kifejezetten hangsúlyozza, hogy 1907-től 1919-ig, tehát tizenegy esztendő alatt (tehát a háborus esztendőket elalt is, mikor a fellüggőszett bevándorlás és a háborus veszteségek a szaporodásra kedvezőtlenül hatottak) kétszeresére emelkedett az Egyesült-Államok zsidósága. De akkor 1922-ben már legalább négy-millióra kell tenni az Unió zsidóságát, de ezt a becslést úgy az amerikai, mint az angol évkönyv is említi.

1922-ben ez volt a zsidóság világ-statisztikája:

Oroszország Ukrajnával	7,800,000
Lengyelország	—
Egyesült-Államok	4,000,000
Románia	1,000,000
Németország	620,000
Magyarország	500,000
Csehszlovákia	350,000
Nagybritánia	310,000
Ausztria	300,000
Marokkó	200,000
Litvánia	180,000
Kanada	170,000
Algéria és Tunisz	170,000
Franciaország	160,000
Törökország	130,000
Hollandia	125,000
Argentína	120,000
Görögország	120,000
Lettország	100,000
Palestina	100,000
Jugoszlávia	80,000
Mezopotámia	80,000
Perzsis	75,000
Bát-Afrika	62,000
Olaszország	60,000
Egyiptom	60,000
Belgium	58,000
Bulgária	52,000
Szírja	30,000
Svájc	25,000
Arabia	25,000
Lybia	25,000
Ausztrál-Ázsia	22,000
India	21,000
Abesszinia	20,000

Kisebb országok	Összesen:
Európában	40,000
Amerikában	30,000
Ázsiában	40,000
Összesen:	17,270,000

A földrészek szerint 1922-ben így oszlott meg a zsidóság:

Összlakosság	Zsidó	
Európa	430 millió	11,720,000
Amerika	160	4,320,000
Ázsia	900	671,000
Afrika	200	537,000
Ausztrália	8	22,000
Összesen:	1,698 millió	17,270,000

A középkor vége óta így alakult a zsidó statisztika:

1660-ban körülbelül	1,000,000 zsidó
1800-ban	3,000,000
1881-ben	7,200,000
1900-ban	10,800,000
1914-ben	14,600,000
1922-ben	17,300,000

E számok, legalább a fontosabbak, magyarázatot követelnek.

Ezidő szerint a legtöbb zsidó Lengyelországban él. Az 1921-iki végösszámítás ötmillió zsidót számlált össze Lengyelországban. Ez a szám elfogadható. Romer professzor 1918-ra Nagy-lengyelország számára hatmilliónál több zsidót állapított meg, valószínűleg úgy, hogy hozzácsapta Ukrajna és Fehéroroszország zsidóságát is.

(Vége következik.)

Általános sztrájk lesz Aradon.

Aradról jelentik: Az Astra vagongyár munkásainak sztrájkja, amely sajnos, sok békítési kísérlet mellett sem tudott eddig végéhez jutni, mind jobban kezdi Aradon összezavarni a helyzetet. Panteken már az Astragyár motorosztálya is beszüntette a munkát; szombaton pedig újabb két nagyob iparüzem kezdett sztrájkba. Ugy látszik a munkások, amennyiben nem tudnak eredményt elérni, akaráják váltani korábbi tervüket és egész Arad munkásságát sztrájkba állítják a vagongyártást bérmozgalmáért.

1922. augusztus 22.

PILPUL

Ismerik Önök a talmudi adomát, a kölcsönadott cserépfazekról? Akár ismerik akár nem, fél kell elevenítenem. Alef kölcsönadott Bazznek egy cserépfazekat s amikor visszacsapta el volt törve. A bírósághoz vitatta s követelte, hogy adjon egy új fazekat. Bazz így védekezett: „Először is Alef nem adott kölcsön semilyen fazekat. Másodsor, amikor kölcsönadta a fazekat, már el volt törve. Harmadszor, amikor én megadtam neki a fazekat, nem volt el törve.” Mászaj néha ilyen régi adomákra gondolni, mert az esetek ismétlődnek. Az öreg Landau Adolfot halálra írták és meggyilkolták gonosz terroristák. Névsorát Sipos Kamilló és Becker József. Minden alibi ellenük sült el, minden jel rájuk vallott, minden tanu a fejükre esküdt a gyilkosságot. Mit csinál a jó magyar bíróság? Kihallgatja az orvosszakértőket. Az egyik orvosszakértő megvizsgálja az öreg Landau holttestét és azt mondja, öngyilkosságot követett el, vagyis nem gyilkolták meg. A másik orvosszakértő megvizsgálja Sipos és Becker elméleti állapotát és azt mondja, ezek a gyilkosok degeneráltak, tehát nem ítélték el. Édes istenem, ha az öreg Landau önkéntesül vetett véget életének, miért kellett megállapítani hogy Sipos és Becker abnormális elmé? Ha nem gyilkosok, akkor miért tárgyalják még az ügyüket? Ha pedig gyilkosok, de elméletileg, akkor epantással nem kell tovább feszegetni a dolgot. Tekintetes királyi törvényszék, ajánlom, hagyjuk abba és töröljék az egészet. Mert ha sokáig tart, kiderül, hogy a fazék nem is volt eltörve s az öreg Landau se öngyilkos nem lett, se gyilkosságuk nem esett előzetesen, de el és bonyolítja tovább az ügyet.

Nincs többé kopasz fej, hirdette valaha egy értelmes patikus a kopasz emberek felélegzőit. Hogy használt a szer vagy sem, ezt ma már ne kutassuk. Egészen biztos, hogy használt. A patikusnak tudniuk. Ez a kopasság-ellenes szer azonban jelentéktelen blátri ahhoz a szerhez képest, amit a liberális kormány feltalált a kolera ellen. Nincs többé kolera, mondják a hitvány liberálisok. Hogy ezt hogy csinálják? Igen egyszerűen. Nehány nappal ezelőtt pótválasztás volt egy romániai kerületben, az egyik jelölt Bann szépművészeti miniszter, persze liberális. Hogy, hogy nem, két nagy falu egyszerre a kolera gyanújába keveredett. Ha kolera gyanúsok a falvak, misem természetesebb, vesztegár alá kell venni őket. Kultúrország vagyunk, meg is történt. Kötönység vont köröndt a kolera kór. Ellenzéki képviselőjelölt oda be nem tehetta a lábát. Hogyne! Még hogy kolerát kapjon. És megpeticionálja a választást. Nem, ilyen a kormány nem csinál. A kormány nem teheti ki az ellenzéki jelöltet ilyen veszélynek. Ezenben a liberális jelölt? Az bemehetett. A kolera kellős közepébe. Bele a veszedelembé. Talán annak nem árt a kolera? Bizonyára immunis. Bizonyára egy áll a dolog, hogy a liberálisok már feltalálták a kolera ellen a szer és Bann szépművészeti minisztert be is oltották vele. Hogy az ellenzéki jelöltnek nem ártak a szerből, az csak természetes. Hogy Bann került ki győztesen a választásból? Az is természetes. Vagyis nincs többé kolera, de egyelőre csak a liberálisok számára. Az ellenzéki jelölt belepusztul, ha nem is a kolera a vesztegárba.

A jó valuta. A vitkovitzai vasútvégek igazgatósága elhatározta, hogy a nagy gazdasági pangásra való tekintettel újabb ezer munkást bocsát el. Mivel az 1921 január elsője óta elbocsátott munkások száma elérte a kétszázat. A munkásság bizalmiféltés útján tiltkozott az újabb elbocsátás ellen és döntőbíróvágot elé vitte az ügyet. A bíróság azonban úgy döntött, hogy a munkások elbocsátása jogosan történt. A munkanélküliség körében nagy az elkeseredés.

Husz megyében sztrájkolnak az állami tisztviselők

Szeptember tizenhetedikén általános tisztviselősztrájk kezdődik — Az Új Kelet tudósítójától —

Bukarest, augusztus 21. A régen vajdú tisztviselősztrájk most végre olyan fizisba jutott, amely nemcsak a tisztviselőkérdés gyors elintézését helyezi kilátásba, de a kormány állását is könnyen megindíthatja. A néhány héttel ezelőtt Bukarestben lefolyt tisztviselőkongresszus határozatait ugyanis a tisztviselők nagy része nem volt hajlandó respektálni és kétségbeesett helyzetükre való hivatkozással máris a sztrájk eszközhöz nyúltak. A régi regáltól jövő jelentések szerint

a mai napig husz megyében mondták ki a tisztviselők a sztrájkot,

amit a tisztviselők országos szövetségének táviratilag jelentettek be. A bukaresti kongresszus szeptember tizenhetedikéig adott határozatot a kormánynak a tisztviselők rendezésére, de ez a határozat az országos szövetség vidéki alosztályainak nagyrésznél elégtelenséget keletkezett és az utolsó napokban tartott megyei alosztályok gyűlésén sorra kimondották a sztrájkot, amelyet szombaton meg is kezdték.

A tisztviselők országos szövetségének központi vezetősége bár

óva inti az ország többi tisztviselőit az időelőtti sztrájkotól,

a gyors elhatározást nem itéli el. A központ csak arra kérte a sztrájkoló tisztviselőket, ne ragadtaess magukat további erőszakos cselekedetekre és gyűléseket se tartanak, míg a központ kiküldöttjei oda meg nem érkeznek. A vezetőség kiküldöttjei utján igyekezni fog az izgatott hangulatot letompítani, hogy szeptember tizenhetedikéig a sztrájk tovább ne terjedjen Ettől eltekintve azonban

a központi választmány általános sztrájkot szervez az ország egész területére, de ezt csak szeptem-

ber tizenhetedikén kívánja proklamálni,

ha addig a kormány be nem váltja ígéreteit. Az általános tisztviselősztrájk érdekében állónak tartja a szövetség, hogy szeptember tizenhetedikéig elszigetelt akciókkal ne gyöngítsék le a hatalmas manifesztáció kilátásait.

A kormány természetesen mindent elkövet a fenyegető sztrájk megelőzésére, sőt Vintila Bratianu megbízottai által komolyan meg is fenyegette az „izgatókat”. A tisztviselők körében ezzel szemben tudják, hogy a kormány a tisztviselősztrájkkal szemben teljesen tehetetlen és amennyiben ezt a sztrájkot szeptember tizenhetedikén proklamálják, a kormány állása megrendül és sokkal hamarabb bukik meg, semmint azt a politikai ellenzék el tudná érni.

A tisztviselők erőyes állásfoglalásának már tegnap is szemmel látható eredményei voltak. Vaitouanu belügyminiszter kijelentette, hogy

szószonai intézkedik a tisztviselők anyagi helyzetének megjavításáról

és sürgős pénzesélyeket utal ki. Vintila Bratianu pénzügyminiszter pedig erőyes, szinte tenyegedhangú kommunikéjében ugyancsak gyors segílyt ígért és kijelenti, hogy szeptember végéig a kormány feltétlenül kiutálja a tisztviselők által kívánt pótlásokat. A két miniszteri nyilatkozat mellett egy harmadik is jelent meg. Bratianu miniszterelnök jelentette ki, hogy a tisztviselők ügyét november tizenötödikéig feltétlenül elintézi. A három, az elintézés időpontjára vonatkozólag ellentmondó kommunikéjével szemben a tisztviselők egy állásfoglalás által fogazak felvilágosítást kérni a kormánytól. Sina, a tisztviselők szövetségének elnöke ma Kampinába utazott a sztrájkoló tisztviselők közé.

A kormány aknamunkája Lupu amerikai szereplése ellen

Jorgáék fuzionálnak a Take-párttal — Új Az Kelet tudósítójától —

Take Jonescu halála óta pártja, a konzervatív-demokrata párt új elhelyezkedést és elsősorban új vezért keres. A konzervatív demokraták pártja sohasem volt jelentősebb politikai szervezet és jelentőségét egyedül vezérének markáns egyénisége adta meg. A pártvezér halála után Grigore Filipescu különböző irányban folytatott tárgyalásokat a párt átstrukturizálására, illetve új elhelyezkedése érdekében, de eddig nem akadt még politikai párt, amely a konzervatív-demokratákkal fuzióra lett volna hajlandó, sőt

nem akadt vezetőpolitikus, aki élére állt volna a vezér nélküli és ennek következtében program nélkül maradt pártnak.

Előbb a Marghiloman csoporttal tárgyaltak, hogy Marghiloman kivételével a progresszívek néhány kiváló politikusát akvirálják, majd Argetoianut, az Averescu-kormány volt belügyminiszterét hívták meg. Mindkét kísérlet eredménytelen maradt. A párt zöme legzisebben Jorga Miklóst látta Take Jonescu örökségében és ez a kísérlet minden valószínűség szerint be is válik. Jorga és Take Jonescu között az utolsó években annyira szorosra vált a viszony, főleg az utolsó választások alatt létrejött demokrata választási blokk óta, hogy a politikai közvélemény ma amugyis Jorga Miklóst tekinti az egész demokrata

blokk vezérének. Beavattottak értesítés szerint a tekeisták szeptemberben tartják országos kongresszusukat, amelyen kimondják a fuziót Jorgákkal. Ebben az esetben Jorga elnöksége mellett a tekeisták adnak egy alelnököt a vezetőségbe. Az alelnök, amennyiben Titulescu volt pénzügyminiszter nem fogadná el, Filipescu vagy Mihail Cantacuzino les. A fuzió elé annál nagyobb érdeklődéssel tekintenek, mert ősszel a nemzeti párt és a parasztpárt körül is új ellenzéki blokkot hoznak össze.

Lupu amerikai útjával kapcsolatban az „Indreptarea” érdekes adatokat közöl Bratianuék munkájáról, amellyel meg akarják akadályozni a parasztpárt hitvány vezérének amerikai működését. Az „Indreptarea” jelentése szerint

Bratianu miniszterelnök utasította a washingtoni román követet, lépjen közbe az amerikai kormánynál, hogy Lupu amerikai szereplését megihusítsa.

Ugyancsak utasították a liberálisok amerikai megbízottait, hogy az ottani román egyesületekben keltsenek hangulatot Lupu ellen és kövessenek el mindent, hogy Lupu akcióját megzavarják. Az „Indreptarea” értesülését igazolni látszik a „Viitorul” legutolsó száma, amely a következőket írja:

— A „sui generis bolsevik” el-

indult Amerikába. Ugyilátszik azonban, hogy Lupu doktor nem tarthatja meg beszédeit, amelyekkel a forradalmi szocializmus frázisait akarta propagálni. A nagy demokrata köztársaságban ugyanis a hivatalos faktorok valamivel drasztikusabban intézik el az ilyen agitátorokat, mint a jó öreg Romániában, ahol Lupu doktor akadálytalanul izgathatott. Arról értesülünk, hogy a republikánus párt 1920-ban hozott határozatát érvényesíti Lupu doktor ellen, amely határozat a következő: „Bármely kormány kiutasíthatja az Egyesült-Államokból azt a külföldi politikusot, aki a béke és a közrend ellen igat.” Ilyenformán nagyon valószínűnek tartjuk, — bejezi be cikket a „Vii oru” — hogy Lupu doktor sokkal előbb tér vissza Stera és Mihalache barátai ölelé karjaiba, semmint az szándékában lett volna.

Dollártolvaj postások monstre pere

A vádlottak vádolják a szigurancát. Hogy jutottak vagyonhoz a vádlottak?

Az Új Kelet tudósítójától

Huszonhét mozgópostást vont tegnap felelőségre lopás miatt a kolozsvári törvényszék büntető tanácsa dr. Bohatell táblabíró elnökletével. A vádlottak szerint a vádlottak két évig lopkodták az Amerikából levélben érkező dollárokat. A hatóságok tehetetlenek voltak az ügyes tolvajokkal szemben, míg a brassói szigurancának sikerült ez év februárjában súlyos gyanúok miatt letartóztatni Székely Józsefet, aki a vasúti mozgópostán teljesített szolgálatot.

A szigurancadetektívek lázas buzgalommal igyekeztek elfogni a dollártolvajokat és megállapíthatják, hogy fáradozásuk nem maradt eredménytelennek. Bár a tegnap kihallgatott vádlottak egyhangúan súlyos brutalitással vádolják a nyomozó közegeket, bizonyos, hogy a szigurancak alkalmazottainak köszönhető a tolvaj társaság le szerzése. Ugyanis a brassói sziguranc ez év februárjában letartóztatott a vonaton egy kereskedőt, akinek száz dollárt találtak. A kereskedő elmondta, hogy a dollárokat egy vasúti postástól vásárolta, kinek nevére már nem emlékszik.

A személyleírás alapján fogták el Székely Józsefet és utána gyors egymásutánban letartóztatták Salamon Mendelt, Deák Ferencet, Demeter Albertet, Szász Imrét, Lőrincz Györgyöt, Sommeramer Jánost, Biró Györgyöt, Traurig Berrátot, Turós Istvánt, Radaj Józsefet, Prágai Józsefet, Olariu Jánost, Taricaka Imrét, Váradi Józsefet, Csomor Balcot, Suciú Istvánt, Moisa Teofil, Kopac Györgyöt, Málnás Pétert, Ágoston Jánost, Lakatos Mártont, Vlád Jánost, Andrei Jánost, Feldman Istvánt, Gál Istvánt és Dulka Sándort. A vádlottakat dr. Giurgiu János, dr. Milea, dr. German Traján és dr. Horváth Jenő védik.

A bíróság először Székely Józsefet hallgatja ki. Székely elmondja, hogy a brassói sziguranc elfogta februárban, mert száz dollárt adott el egy kereskedőnek. A száz dollárt 5 évekig gyűjtötte. Tagadja a terhére rótt bűncselekményeket. Ugy a brassói, mint a kolozsvári szigurancán verással kényeszerítették a jegyzőkönyv aláírására, amelynek adatai nem fedik a tényeket. Nem érzi magát bűnösnek.

Salamon Mendel kijelenti, hogy egy házkutatás alkalmával egy dollárt és hatvenc lelt találtak nála. A vádlott szerint a Kolozsvárt levő házat a lopott dollárokból vásárolta. Ez nem igaz, mert a házat az apósa több, mint két éve hozományként adta neki. A szigurancán tett beismerő vallomását visszavonja, mert azt erőszakkal veték ki belőle. Kéri felmentését.

Deák Ferenc eladja, hogy 6 vagyonos ember, de ezt nem dollárlopásból, hanem valutázással kereste. A szigurancán állandóan verték és

20. évi amerikai évkönyv	7,800,000
Államok zsidó lakosai	4,000,000
3,390,301 lélekre teszi	1,000,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	620,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	500,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	350,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	310,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	300,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	200,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	180,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	170,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	160,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	150,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	140,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	130,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	125,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	120,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	120,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	100,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	100,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	80,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	80,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	75,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	62,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	60,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	60,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	58,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	52,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	30,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	25,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	25,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	22,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	21,000
számszerűsíti, hogy 1907-ki	20,000
országok	40,000
	30,000
	40,000
összesen:	17,270,000
számszerűsíti, hogy 1922-ben így	
összeg:	
összeg	Zsidó
millió	11,720,000
-	4,320,000
-	671,000
-	537,000
-	22,000
millió	17,270,000
60 óra így alakult a	
El	1,000,000 zsidó
	3,000,000 "
	7,200,000 "
	10,800,000 "
	14,600,000 "
	17,300,000 "
lább a fontosabbak,	
eltek.	
rtöbb zsidó Lengyel-	
1921-iki végszámlálás	
lálát össze Lengyel-	
szám elfogadható.	
1918-ra Nagy-	
ra hatmilliónál több	
Ukrájna és Fehér-	
gát is.	
vetkeztek.)	
trájk lesz Aradon.	
z Astra vagongyár	
jkja, amely saj-	
kisérlet mellett	
egébe jutni, mind	
on ötszázavarni a	
már az Astra-	
is becsúszta a	
pedig újabb két	
kezdet sztrájkba.	
ások, amennyi-	
dményt elérni,	
bbi tervüket és	
sságát sztrájkba	
isták bérmozgal-	

télnék idején egy ablaktalan cellába zárták, ahol rheumat kapott. Akkori vallomását visszavonja, mert nem követelt el bűncselekményt.

Demeter Albert volt csendőrmester kijelentette hogy a sziguranian bikacsokkal olyan verést kapott, amelyet ő tízéves csendőri működése alatt nem is látott. Házuktatás alkalmával lefoglalták hatvanezer lei készpénzt kitevő vagyonát. A feleségét a legnagyobb nyomorban hagyta otthon, aki a nélkülözések következtében megőrült és jelenleg egy többoldalában apóiják. A sziguranian tett vallomását visszavonja. A vizsgálóbíró előtt azért nem vonja vissza vallomását, mert tudta, hogy a törvényszék előtt nem érvényes a kiterjesztő vallomás.

Demeter kihallgatása után az elnök szünetet rendelt el. A tárgyalást délután ötkor folytatják. Mivel a vádlottakon kívül egyetlen tanút hallgat ki a bíróság, ítélethozatalra csak a ma esti órákban, vagy holnap kerül a sor.

HIREK

Választási közgyűlés a kolozsvári ortodox hitközségben.

Vasárnap délután megtette meg Kolozsváron a hitközség hetvenes képviselőtestülete választását. A szavazatszedő bizottság elnöke, Zélig Samu négy órákor nyitotta meg a választási közgyűlést. A szavazatszedés hét óráig tartott. Eddig az időpontig háromszázhatvan szavazó adtak le. A szavazók három listával járultak az urnák elé. Egy paktumos listával, a Poale Cedek listájával és egy harmadik listával, ahol főleg a vallásos elem volt erősen képviselve. Legszélesebbnek mutatkozott, minthogy legjobban volt megszervezve, a Poale Cedek listája.

Az angorai kormány Kisázsia autonómiaja ellen. Konstantinápolyból jelentik: Az angorai kormány képviselői jegyzéket írtak a szövetségesekhez, amelyben tiltakoznak a görögöktől megszállott kisázsiai területek autonómiajának proklamálása ellen.

A csehszlovákiai zsidó nemzeti párt elnöke Benes miniszterelnökkel. Prágából jelentik: Benes miniszterelnök tegnap kihallgatáson fogadta Singer Lejost dokort, a csehszlovákiai zsidó nemzeti párt elnökét. Singer dr. a miniszterelnök elé terjesztette az egyesült zsidó pártok követeléseit és rámutatott főként a nosztrifikációs nehézségekre és az italmérési engedélyek kiadása terén mutatkozott rendelkezésekre. Azután informálta a miniszterelnököt a zsidó sportegyesületek működéséről és hangoztatta azokrak az állam konzolidációjában való nagy jelentőségét. A miniszterelnök megígérte, hogy az eléje terjesztett kívánásokat teljesíteni fogja.

Bethlen sokallja a lapok kritikáját. Bethlen magyar miniszterelnök rendeletet adott ki, amelyben tekintettel az ország súlyos gazdasági helyzetére és az import megszorítása céljából elrendeli, hogy a napilapok, amelyeknek tíz korona az ára, hétköznapi nyolc oldal, ünneppnap legfeljebb tízenként oldalon jelenhetnek meg. Az öt koronás lapok hét-köznapi négy, vasárnap hat oldalon jelenhetnek meg. A rendelet elen vételek hat hónapig terjedhet foghazal és kétezer korona pénzbüntetéssel büntethetők. Ez a rendelkezés bevalott célján felül minden bizonytalanságot is jelent, hogy Bethlen sokallja már a lapok kritikáját és támadását.

Megállapították az új piaci árakat. A kolozsvári rendőrség közrendészeti osztálya elhatározta, hogy a piaci árak ellenőrzését fokozott mértékben fogja végrehajtani. A közrendészeti osztály rájött arra, hogy a bőséges felhozatalú árakkal egyesek felhárító spekulációt űznek, ami akadályozza az árak megszűlését. Az ellenőrző közegek arról

is panaszkodnak, hogy a vásárlókönzség igen figyelmen kívül hagyva megkörténik, hogy alkuban levő árukat ráigérnek, ami egyrészt sok szóvaliást idéz elő, másrészt meg a piaci árakat drágítja. Harom rendőri ellenőrző bizottság fog állandó főfelügyeletet gyakorolni a Száchenyi-téri piacon és az árusítást csak azoknak engedik meg, akik szigorúan ragaszkodnak a hivatalos rendhez. Az ellenőrzőbizottságok a közrendészeti főnökkel együtt hétről-hétre meg fogják állapítani a piacon uralkodó irányárakat, amelyeknél egyheti érvényük ideje alatt drágább árakat árulni tilos. Akit az ellenőrzőbizottság rajta kap, hogy a hivatalosan megállapított irányárnál magasabb árakat árul, vagy a kötelező táblát nem készíti el, azt át fogják adni az uscorabírósnak. Az e hétre megállapított árlistából a közrendészeti osztály közli a következő árakat:

Tej és tejtermékek: tehéntej literje 3.-, bivalytej 4.-, vaj kilója 45.-, teavaj 60.-, tejfel literje 12.-, sajt és elsődrendű túró kilója 32 lei.

Főelék és zöldeségfélék: Káposzta kilója 1.-, piros káposzta 2.-, paradicsom 2-3.-, krumpli 150, köteg sárgarépa (3-5 darab) 1.-, petrezselyem 150, paprika 4-6 darab 1 lei, hagyma kilója 3-4 lei, uborka 2-3 lei.

Gyümölcsök: görögdióny 1-2 lei, sárgadióny 2-3, ananás dióny ki ója 5 lei, körte kilója 2-4 lei, alma 2-3, szilva 2-3 lei.

Ársiai kolera után - választási kolera. A romani szenátorválasztásokkal kapcsolatban jellemző sorokat olvasunk az „Indreptarea”-ban a választási agitáció legújabb „víványáról”. Mintán az ársiai kolera veszélyét síkelték az egészségtudományi hatóságoknál elhárítani - írja az „Indreptarea” - érdekes járvány lépett fel a romani terület két községében. Otelorben és Baraban a hatóságok kijelentették, hogy járvány miatt a faluba senkinek bejenni nem szabad, legkevésbé választási agitátoroknak, mert súlyos járvány lépett fel. Ugylátezik az új járvány bacilusait B-nu aszpművészeti miniszter hozta a községekbe, mert a ha óságek a miniszter látogatás után helyezték zár alá a két falut. A két községet csendőrség zárta körül és így igyek-zik megakadályozni a járvány továbbterjedését. A járványról megállapították, hogy nem ársiai koleraól van szó, hanem egy ennél sokkal virulensebb epidémiáról, amelyet a liberálisok választási ügynökei fedeztek fel és amelynek neve: **választási kolera.** J. H. m. z. erre a járványra, hogy csak az ellenségi szenátorjelölt híveire jelent veszélyt, a liberális korteseket nem támadja meg és így azok a községekben szabadon közlekedhetnek. A liberális párt fokortese különben kijelentette, hogy a járványt ked-ig (a választást követő nap) föltétlenül leküzd. Az „Indreptarea” még hozzáfűzi: Sok aikt kivánnak a fokortese akciójának, de attól tartunk, hogy a liberális járólt bukása és a választási kolerajárvány leküzdésének napja egybe fog esni. Ebben az esetben a fokortese ur ársiai koleraát kaphat, amely kiemelheti őt a kerüllet liberális szervezetének lelki székéből.

Az „Avanti” beszüntette működését. Rómából jelentik: Az „Avanti” című szocialista lap, amelynek milánói palotáját a faocsták tudvalegőleg lerombolták, egyelőre beszüntette megjelenését.

Tojásexportörök memoranduma a kormányhoz. Tegnap délelőtt az erdélyi és bánáti tojásexportörök küldöttsége jelent meg Balás iparkamrai főtitkár előtt és egy memorandumot adtak át a kereskedelmi és pénzügyminiszterek számára, amelyet a kamara hivatalos szakvéleményvel továbbít a kormányhoz. A memorandumban a tojásexportörök előadják, hogy a múlt év decemberében a kormány teljesen betiltotta a tojáskivitelt, amellyel nemcsak az exportöröknek, hanem az ország gazdaságának is jelentékeny károkat okozott. A kincstár elesett a tojás darabjairt fizetett hatvankét bani illetéktől, de a termelők is kénytelenek voltak üzemeiket be-

szüntetni és alkalmazottaikat elbocsátani. A tojás ára ma sokkal magasabb, mint volt annak idején, mikor az export nem volt betiltva. Azonkívül annak idején hivatalosan megígérték az exportöröknek, hogy husvét után nagyobb ipari célokra alkalmas, mézben konzervált tojás kivitelét fogják engedélyezni. Az exportörök a kormány ígretében bizakodva százhusz vagon ugyanevet meszes tojást gyűjtöttek össze ipari célokra, de a kiviteli engedélyt, értelmetlen módon, még ma sem kaptak meg és úgy megtörténhetik az, hogy a külföldi piacok Magyarországból és máshonnan fogják beszerezni szükségletüket, a fölöslegesen felhalmozott százhusz vagon tojás pedig tönkremegy és használhatatlanná válik. annál is inkább, mert a romániai fizetnek semmiestre sem tudják feldolgozni ezt a mennyiséget.

Házasság. Kovács Balluskát Aradról eljegyezte Ohrenstein Fülöp fakesereskedő Kovásznaóli.

Teitelbaum kiátkozta jaszját elnökét. Maramaroszigetről jelentik: Az ortodox hitközség főnöke Ch jím Cwi Teitelbaum nem bírja elviselni a ratifikálást, a mitinget, a kolozsvári gáon fölépését és azt a példás vonzódást, amit a hitközség tömegei nem hozzá és kluzsához tanusítanak, hanem a zsidó nemzeti eszme iránt. Legjobban azonban az a fáj neki, hogy saját hitközségének elnöke, Stern Fischl is odaállott a község embereihez és lelkiismeretére és zsidó szívára hallgatva részt vett a zsidóság ünnepén. Teitelbaum egy súlyos „iszurral” ömlyitett magán. Anatómát mondott Stern Fischlre és az előjáróságot elitotta attól, hogy Stern elnöklése alatt tanácskozzon. Az átok megerősítéséért egy kicsit a szomszédokba is átment. Átűzent a Szlovenszoban élő radomysli paphoz, Eoghez, hogy adja a tulajdonhoz hozzájárulását. A hozzájárulást sikerült megkapnia. Beavatottak szerint Stern Fischlnek ez sem okozott álmatlan éjszakákat.

Ki akar kilencven évet élni? Erre a kérdésre egy kilencven éves korában elhunyt hírneves sportferfi, Ferdinand, Goetz felel egy kéziratlal-n, amelyet most találtak meg barátai. Sokat élni és fiatalon maradni - annak ez a receptje:

Elj mentéskletesen, egyél idejében, ne dolgozd túl magad, vigyázz, ne terheld meg a lelkiismeretedet, naponta legfeljebb hét-nyolc óráig aludj. Ezzel nem válik még filiszter belőled, mert azért egyszer másszor hivatott is tehetsz.

Az éjjelt nappallá tenni a legfőbb legesebb dolog a világon. Mindössze az arcot teszi sápditá. Legbutább dolog perze korosmáznai és ital mellett kártyázni. A filiszter ez viszi hosi sirba.

Sokat enni nem tanácsos. Mindenki lakják jól, de ha még úgy iszik, akkor is hagyjon fel az evéssel, mihelyt ki-elégülést érez a gyomor téján. A daz-zad has ellensége a munkának és a férfias kötelességteljesítésnek.

Sokat inni még veszedelmesebb baj, mint sokat enni. Ezzel nem azt mondom, hogy baráti körben egyszerű-mászor az ember ne igyek néhány jó kortyot. Csak vigyázzni kell, hogy a néhány kortyból szenvedély és napi szükség ne vájon. Minden korai hervadás forrása a mértéktelen evés és ivás, az oktalan és felesleges szerelem. Minden szókássá lett edződés viszont a megöregedés biztosítéka.

Hideg vízben mosakodj, hideg levegőben aludj, ne nagyon meleglen öltözködj, sűrűn fürödj, nyakad és fejed tartsd hidegen, üzz mindenféle testgyakorlatot, uszázál, korcsolyázz, nem baj, ha olykor fát vágasz. A test ruganyos akar maradni és megkívánja azt.

Ezek a testi kötelességek az élet hosszú fenntartásához. A jellembeliek a következők:

1. Kötelességtudat. Házad tépe iránt, hivatásoddal szemben, hazával és embertársaidal.

2. Ideálok. Szívedben ideálokat kell táplálnod. Ne légy stréber, ne keresd csak a magad hasznát és hiúságot ki-elégülését.

3. Humor. Vidám saived legyen, jó

humorod. Szeresd embertársaidat, örülj és melegedj föl minden szép alkotáson és minden jószág cselekedeten.

Ezekben jelöli meg Ferdinand Goetz a hosszú földi élet titkát.

Egy csehszlovák állampolgár afférja a kurticái vámnál. Aradról jelentik: Isgalmas jelenetek voltak szemtanúi azok, akik szombaton az Aradról induló személyvonattal utaztak Magyarországra. Mikor a vonat Kurticra megérkezett, kezdődött vetés a szezios vámvizsgálat, amely alkalommal a vámtiszték felhívást intéztek a közönséghez, hogy ki milyen mennyiségű pénzösszeget visz magával? Az utasok között volt egy Bukarestből jövő középúru ur is, aki a felszólítás után azonnal elővette tárcáját és megmutatta azt az ellenőrző vámtisztéknek, aki megállapította, hogy a tárcában négy darab tízezer cseh korona bankjegye van. A tekintélyes összeget még kiegészítette az utasnál levő több ezer lei értékű bankjegye is, amelyet szintén felmutatott. A vámtiszték kijelentették, hogy nemcsak a Banca Nationala bankjegyeit, hanem a cseh koronát sem engedik kivinni, sbból három darabot elkoboznak és csupán egyetlen tízezer korona bankjegyet vihet az utas magával. Ez a tilalom érthető módon meglepte a gyasutlanul utazó urimat, aki kijelentette, hogy tiltakozik az elkobrás ellen annyival is inkább, mert csehszlovák állampolgár. A tilték hajlandó becsereálni magyar koronára, azonban a negyven ezer cseh koronához feltétlenül ragaszkodik, mert azt minden körülmények között joga van magával vinni. A vámtiszték hivatkoztak, a fennálló szabályokra, amelyeknek értelmében idegen valutából is csak meghatározott összeget szabad kivinni, az utas azonban kijelentette, hogy ezzel a megoldással nem elégszik meg és inkább visszafordul a letutazi Bukarestbe, ahol szonnal paraszt emel a kurticái vámtiszték sarrinte jogtalan eljárásáért.

Cegédei Gyula és Gáspár Iván, az országos híri dalköltő és zongoraművész, illetve énekes, augusztus 22-én, keddtől kezdve, a Pára-kávéházban lépnek fel. A népszerű művészek szereplését élénk érdeklődés előzi meg, - ami nem is csoda, mert a két név valóságos fogalom Erdélyben.

Harc a debreceni rabbiállás körül. Annak idején megemlékezett az Uj Kelet arról a vesztéséről, mely Krauss Vilmos debreceni főrabbi halálával nemcsak az elhunyt pap hitközségét, de az egész zsidóságot sújtotta. A régi, általános világi múltévtelleggel és mely tal uti tudással bíró rabbigárda egyik neves tagja dőlt vele sirba. Mint tudósítónk közli, a debreceni rabbiállás betöltése körül megindult a tülekedés. Minthogy az elhunyt főrabbi fia, dr. Krausz József dicstszenatormoni ortodox rabbi többszöri felhíves dacára kijelentette, hogy az állásra övi okoból nem reflektál, dr. Danzig Samu maramaroszigeti szfard rabbina, az elhalt Krauss Vilmos vejének egyhangu választásra volt kihatása. Mint értesülünk, dr. Danzig nem hajlandó szigeti hivatól, akik osztatlanul szeretik és becsülik megválni és így a jelöltségtől visszalépett. Ezek után nincs kizárva, hogy a debreceni hitközség jelenlegi szélsőséges asszimilás előadáségének sikerülnie fog a pesti szeminárium egyik növendékét a hitközséghez juttatni. Az előnség által kiadott hivatalos kommuniké szerint, a választási harcban most már annak kell eldönie, hogy a debreceni rabbi állás betölthető-e a pesti rabbiaképző intézetben oklevelet nyert rabbi-1, vagy nem. A legtöbb kihatással dr. Schmelczter pesti hittanár és dr. Schlesinger monori rabbiak mennek a küzdelembe. A végleges eredményt a konzervatív és neológ asszimiláns elemek hoves erőmérkőzés fogja meg-előzni.

A szerelem élettana. Hosszu hallgatás után Bródy Sándor ismét megjelent írásával a közönség előtt. Legújabb könyve „A szerelem élettana”, egy filozófikus és elmélyedni tudó író megfigyelései és feljegyzései. Ára 55 lei, megrendelhető az Uj Kelet könyvosztályától.

IRODALOM - TUDOMÁNY

Das Weib des Akiba

Moriz Heimann drámája S. Fischer-Verlag, Berlin

Rabbi Akibáról legendák maradtak az ókor óta a héber nép körében, amikor a zsidóság, a hős Barkochba vezérlete alatt szabadságharcot vívta. Rabbi Akiba, a zsidó irástudás nagy mestere nagyon későn kezdett tanulni. Sokáig egy gazdag jeruzsálemi birtokos, név szerint Kaba Sabua szolgálatában állt. A könyvek tilkaiba a gazdag férfinak leánya vezette be, aki szerette a fiatal rabbi tanítását. A gazdag jeruzsálemi birtokos, amikor megtudta, hogy leánya a szolgálóhoz vonzódik, eltaszította őt magától. A leány nagy szerelmében követte szerelmét a szegénységbe. Mialatt Akiba tanult és befejezte a Tóra mélysegeit, a fiatal asszony dogozott és fájlalta. Akibát a tudásszomj, a nyugtalanság az idegenbe hajszolta, bejárt az országot, halgatta a nagy terítők tanításait és amikor a Berachba-mozgalom kiírt, ő lett a mozgalom szellemi vezetője. Az asszony egyedül maradt, de szívében küszködött a férj iránt. Amikor Akiba nagy kísértéssel visszatért szülő városába, ott szorongott a felesége is az újjongó tömeg között és elől törté magát nagybíró urához. A katonák utját akarták átni, de a nagy mester így szólott hozzájuk.

— Bármi legyen Isten szemében, a ti szemetekben, amit cselekedtem, ennek az asszonynak a műve.

Az ilyen romantikus volt az élete, olyan volt a halála is. A Barkochba-felkelés leverése után elfogták őt is a rómaiak. De a fogságban is tanult és tanított. Máltirhalál halt, a rómaiak vesekővel nyutak le elevenen testéről a bőrére.

Moriz Heimann hűségesen dolgozta fel drámájában ezt a legendát. Belehájtotta a bibliai kornak a szellembe, látogatta a forradalmár böles írisi összehatását és a drámában a külső élet és a belső tartalom nagy egységének feszítő erejét vette bele. Jajha, Akiba felesége adta meg a cudas élet belső tartalmát: a drámai és költői egység magja ebből a gondolatból nő ki. Strindberg mondja: „A nő a férfi életének gyökere.” Heimann ezt a strindbergi gondolatot a maga zsidóságának különös és külön tartalmával itatja át. Nő is az asszony a gyökér, de ebből a gyökérből nemcsak élet, nemcsak virágzás, hanem mélység és tartalom is hervul. Az asszony nemcsak életet ad, hanem megismereti a zsidósággal, a természettel, fájlálja, sarkalja öntudatát és önbecsülését. Vándorolai küldi, küzdeni és tanulni. Heimann asszonya ezt mondja: „Nem tudom mi az, egyedül.” Heimann asszonya a zsidó bölcsesség és a zsidó szív. Amikor a kételkedő Akiba kérdezi: „Hol van ő?“, Jajha így válaszol: „Mi lenne akkor ha kihátrálna? Nem lenne-e vége mindennek? Semmi-k se lenne több értelme! De mivel nem jelenik meg, lám, áldott minden. Áldott tévedésed, az enyém is, hűvöd, az enyém is, minden Akiba.”

A dráma nagy kifejtésének pillanataiban mely zsidó gondolatok csapnak össze. Ismét az asszonyból érkeznek a gondolatok, magdicsőű bölcösségek. A „Das Weib des Akiba” forrása és mélysege az zsidó dráma. Minden zsidó lenne: a külső és belső történet és a nyelvi és a gondolati. Az új német zsidó irodalom hatalmasat nyert ezzel a drámai alkotással. Nyert vele az egész zsidó irodalom és az egész egyetemes irodalom.

A Dibbuk Kolozsváron

Minden színpad legvonzóbb darabja az időszerű Ansky Dibbuk című drámája Európában és Amerikában egyaránt óriási érdeklődésnek örvend a színmű, amely két zsidó világszétel összecsapásán épült, zsidó misztikum és a szerelem szentsége adták levegőjét, magyarázatát pedig egy halott völgyény ártatlansága. A zsidó história szel-

lemét árasztja a Dibbuk. Nagy és véres megrázkódtatások nyomán minden kor színpadon misztikummal virul ki a zsidó lélek romantikája. A Talmud örökszép allegorikus költészetét a második szentély pusztulása és az azt követő üldözések teremtették, a spanyol inkvizíció után is miszticizmusba menekül a zsidó lélek, a Zohar, a Tanja, a Bai Sem filozófiájának fellépése törvényeszerűen mutatják a népleleknek a titokzatosban való elmerülését. A világ háború-nagy örvénylése és a háborút követő pogromok bizonyára a misztikum új forrásait fogják megnyitni és Ansky drámája kétségtelen jele annak, hogy a misztikum már kezd megnyilvánulni a zsidó művészetben.

Maga a mű már sok interpretációra talált és a jobb rendűk legtöbbje nem ragaszkodik formában a mű eredeti-jéhez, hanem az író felfogásához igazodva, más-más beállításban mutatják a misztikus drámát. Legtöbb sikerrel érvényesült a berlini zsidó művészszínház rendezésének, Dávid Hermannnak a felfogása. Szerinte a darab főszereplője a küldönc (der Mesulech), aki a halott és élő között közvetít. A láthatatlan élet és a reális benyomalmait és szálait ő irányítja és fokozza felvonásról felvonásra a darab izgató érdekességét. A háromfelvonásos drámában megvilágosodik a zsidó szenvedés mellett a zsidó felelem és az az itózat, amely végigszúrja a keleti zsidóságon, amely átcsuszad a szenvedések itózatait. Nagy meglátások találhatók fel ebben a drámában, a zsidó eszméik egyben. Szender Brinizer a gaddagá lett farkas zsidó és leányának Leának nagy-nagy harca a halott völgyent.

A darabot Kolozsváron először fogja bemutatni Salom Brin társulata. Salom Brin ismerik a kolozsváriak tavalyi szerepléséből. Az első Strammer-társulat legkiáltozóbbja volt, hatalmas drámai megérzéssel és olyan kifejező kézzességel, amit csak a színpad legválsóbbjainál láttunk. Brin elsőrangú drámai erőket szervezett. Ő maga a című szerepét játssza. Az apát, Sander Brinizer Ruzner, a gabbe komikus szerepét a legjobb komikusok egyiké, a nálunk is jól ismert Max Strong. Sokat várunk a Loreson hazapártól és Steintól, aki Elohanon szerepében fog játszani. A társulat szerdán mutatkozik be a Biasini termében.

Az Uj Kelet könyvosztályának könyvujdonságai

A. Zweig: Drei Erzählungen	18.— 25.—
Benzion: Hochzeit des Todes	16.— 24.—
M. Brod: Die Einsamen	38 50 62.—
Friedmann: Das Leben	
Th. Herzl	18.— 28.—
Gelbhaus: Esra	4 50 — —
Th. Herzl: Das neue Ghetto	18.— 24.—
Th. Herzl: Der Flüchtling	5 — — —
Th. Herzl: Der Judenstaat	18 — — —
Mendelssohn: Jerusalem	15 — 20 — —
Peretz: Die Nacht auf dem alten Markt	20 — 24 — —
Peretz: Die Goldene Kette	20 — 24 — —
Drei L-genden	6 — — —
Auerbach: Joab	8 — — —
Sch. Alchem: Marienbad	30 — 40 — —
Hauptmann: Ephraims Tochter	25 — 35 — —

Az Uj Kelet könyvosztálya portómentesen küldi el mindenkinek könyvés kottajegyzékét, aki azt egy levelezőlapon kéri.

Eredeti gyári árban

kötött kabátok, swejterek, harisnya és keztyű

Blatt

kötött-szövött áruháza
Cluj, Fötér 13.

1394

Schorr Chajim küllönakciója.

Bukarestből jelenné: Aboot az alkalomból, hogy a közoktatásügyi minisztérium vezérigazgatósága a képviselőknak, főleg a zsidó érdekeltségűeknek elküldte tanulmányozás és észrevételezés céljából a zsidó vallásügyi szervezet törvénytervezetét, Schorr Chajim előkezelésnek látta az időt hogy akciójába lépjen. Az új szervezet ugyanis, ha törvényerőre emelkedik, gondoskodik arról, hogy Schorr Chajim-fele különítmenyek ne kizáródhassanak a zsidó hitközségi életben. A maga lehetetlen, légi egzisztenciáját igyekezik védeni Schorr Chajim ur, amikor kedde Bukarestbe invitálja elvtársait. Meghívott az erdélyi ortodox papok közül is néhányat (Ulmann nagyváradi papot kihagyta) és mindegyiküknek beküldött egy 75 százalékos menetj kedvezményre szóló utalványt. Ez nagyon különös Schorr Chajim esetében. Mindenki tudja, hogy amikor néhány hónapja elszökt a közoktatásügyi kormány ankétra hívta össze a zsidóság vezetőit, senki nem kapott menedély-előnyököt a CFR. vonalain. Vajon mi fajtá hatalmak állhatnak a nagy Chajim Schorr mögött? — Ez alkalomból írjuk meg, hogy vasárnap a beszercei főrabbi Kolozsváron járt és az itt időző nagyváradi papot rá akarta bírni, hogy utazzék vele a Schorr-fele ankétra. Ulmann főrabbi keréken visszautasította ezt a meghívást. A két pap hosszabb tanácskozott az erdélyi hitközségi ügyek mai állásáról. A tárgyalások végén a nagyváradi főrabbi kijelentette, hogy a zsidó közügyeket csak akkor lehet szánani, ha a beszercei pap az úton elől haladéktalanul tavozik. U. y értesülünk egyébként, hogy a legnagyobb erdélyi ortodox hitközségek erélyes akcióra készülnek a beszercei iroda ellen.

Báró James Rotschild a karlsbadi cionista konferencián. Karlsbadból jelentik: A cionista évi konferencia előkészületei befejeződtek James Rtschild, Uschiechkin és Samuel Untermayer megérkeztek. Az amerikai delegáció néhány nap múlva érkezik.

Schorr Chajim küllönakciója.

Bukarestből jelenné: Aboot az alkalomból, hogy a közoktatásügyi minisztérium vezérigazgatósága a képviselőknak, főleg a zsidó érdekeltségűeknek elküldte tanulmányozás és észrevételezés céljából a zsidó vallásügyi szervezet törvénytervezetét, Schorr Chajim előkezelésnek látta az időt hogy akciójába lépjen. Az új szervezet ugyanis, ha törvényerőre emelkedik, gondoskodik arról, hogy Schorr Chajim-fele különítmenyek ne kizáródhassanak a zsidó hitközségi életben. A maga lehetetlen, légi egzisztenciáját igyekezik védeni Schorr Chajim ur, amikor kedde Bukarestbe invitálja elvtársait. Meghívott az erdélyi ortodox papok közül is néhányat (Ulmann nagyváradi papot kihagyta) és mindegyiküknek beküldött egy 75 százalékos menetj kedvezményre szóló utalványt. Ez nagyon különös Schorr Chajim esetében. Mindenki tudja, hogy amikor néhány hónapja elszökt a közoktatásügyi kormány ankétra hívta össze a zsidóság vezetőit, senki nem kapott menedély-előnyököt a CFR. vonalain. Vajon mi fajtá hatalmak állhatnak a nagy Chajim Schorr mögött? — Ez alkalomból írjuk meg, hogy vasárnap a beszercei főrabbi Kolozsváron járt és az itt időző nagyváradi papot rá akarta bírni, hogy utazzék vele a Schorr-fele ankétra. Ulmann főrabbi keréken visszautasította ezt a meghívást. A két pap hosszabb tanácskozott az erdélyi hitközségi ügyek mai állásáról. A tárgyalások végén a nagyváradi főrabbi kijelentette, hogy a zsidó közügyeket csak akkor lehet szánani, ha a beszercei pap az úton elől haladéktalanul tavozik. U. y értesülünk egyébként, hogy a legnagyobb erdélyi ortodox hitközségek erélyes akcióra készülnek a beszercei iroda ellen.

SPORT

Az első magyar-román nemzetközi mérkőzés Kolozsvárt

KAC—Debreceni VSC 0:0 Miért nem szerepelt a Hag gibbor csapata? Vasárnapi eredmények

As Uj Kelet tudósítása.

A megváltozott politikai és geográfiai helyzet következtében a kolozsvári sportegyesületek négy hosszú éven át nélküldözöltek voltak kénytelenek korábbi szövetségük, a Budapesti Székely Magyar Labdarúgó Szövetsége kebelébe tartozó sportegyesületekkel az érintkezést. Románia és Magyarország között a békeszerződés a sportérintkezésben is bizonyos elhidegítést eredményezett és hosszú, fáradszó munkájába került a Romániahoz csatolt erdélyi és bánáti, valamint a területileg megismibbedett magyarországi sportvezetőknek, amíg sikerre vezették: dr. Bianu Jenő, a liberális gondolkodású módjáról közismert erdélyi állambiztonsági vezérfelügyelő intervenciója, az első magyarországi futbalcsapatot megjelenítenie a cluj Arena Sportiva futballpályáján.

Az első román-magyar nemzetközi mérkőzést azonban a verseny nap tulajdonosának, a Kolozsvári Atlétikai Club vezetőségének udvariatlan és ispintatlan eljárása kínos incidenssel színezte ki.

A KAC augusztus 20-ra a következő megállapodást kötötte a Haggibborral:

Megállapodás

A KAC megbízottjaként Ferdinánd Sándor, a Haggibbor részéről dr. Kré-

mer Armin a KAC 1922 augusztus 20-iki sportnapjára a következő feltételekben állapodtak meg:

A Haggibbor köteles a fenti napon komplett első csapatot kiállítani a KAC komplett első csapatával szemben.

A Haggibbor ezen mérkőzésért 5000 azaz ötezer lejt kap

Bíró személyében közösen megállapodnak azzal, hogy csakis vidéki bírót vezetheti a mérkőzést.

Amsanyiben a fentjelölt napnál hamarabb a budapesti III. ker. csapata Kolozsvárra érkezik, ugy a Victoriával kötelező közös megállapodás szerint a Haggibbor helyett a III ker. szerepelne augusztus 20-án.

Cluj, 1922. augusztus 11. én.

Ferdinánd Sándor s. k.
a KAC intézője

dr. Krémer Armin s. k.
a Haggibbor intézője

Az írásbeli szerződés szerint tehát a KAC augusztus 20-ára a Haggibborral barátságos mérkőzést kötött le és obligót vállalt arra nézve, hogy visszafizeti a Haggibbornak azt az 5000 lejt, amelyet a kolozsvári sportegyesületől az augusztus 6-iki — hatalmas zápor miatt csak 40 percig tartott és 0:0 eredménnyel végződött — barátságos mérkőzésen a Haggibbortól kapott.

A DVSC megerkezéséről a KAC vezetői augusztus 19-én este 10 órakor értesül, nem tartotta azonban kötelességének, hogy a Haggibbor részére meglányos és elfogadható rekompenzációt ajánljon fel, hanem önhatalmúlag, a Haggibbor tudta és beleegyezése nélkül új reklámokat adott ki, amelyeken azt hirdette, hogy a Haggibbor mérkőzés elmarad és Debrecen és Kolozsvár városok között az első román-magyar nemzetközi mérkőzést tartják meg.

A Haggibbor vidéken lakó klubhívei Tordáról, Szamosújvárról, Désről és a közeli vidéki városokból tömegesen rándultak be Kolozsvárra, hogy szem ann legyennek kedvelt csapatuk, a Haggibbor és kitűnő ellenfele a KAC csapatának hívós és érdekes küzdelmenek. Csúlsódottan értesültek Kolozsvárt arról, hogy a hirdett mérkőzés elmarad, de szívesen fizették meg a KAC részéről 100 százalékal önkényesen felemelt helyárakat (p helyülés 40 lejt, számozott ülés 30 lejt, tribünülés 20 lejt), abban a reményben, hogy a hirdett Debrecen—Kolozsvár nemzetközi mérkőzésén a Haggibbor néhány jó játékos is sz repelni fog. A pénztárnál azzal indokolták a jegyek megdrágítását, hogy a KAC-nak 5000 lejt kell fizetnie a Haggibbor részére. Ezzel szemben, midőn az írásbeli szerződés kötelezettségének sulya alatt a Haggibbor komplet csapata megjelent a pályán, a KAC vezetőisége a szolgálatot tevő rándőrviszviselő közbelépését kérte, akinek felszólítására a Haggibbor-játékosok el is hagyták a játéktérét és miután a KAC vezetőisége semmi hajlandóságot nem mutatott arra, hogy a Haggibbor részére szerződésileg biztosított összeget kifizeti, a Haggibbor sportegyesület a FSSR kolozsvári szervének bizottságához volt kénytelen fordulni elégtételért. Az a kínos helyzet, amelybe a KAC unfair eljárása a Haggibbort sodorta, kínos megbotránkozást keltett a kolozsvári sporttelepen nagyszámban megjelenő előkelő közönség körében.

Ilyen előzmények után a közönség lelkes tapsai között lépett a pályára a Debreceni Vasutas Sportklub következő összeállítású legénysége: Farkas, Szolárszky II. — B. rtók, Zsid—Wampetich—Nemeth, Janó—Polonecsky—Szolárszky I. — Kovács—Molár.

A KAC a Haggibborral szemben elkövetett sportszerűtlenségét sulyosította azzal, hogy szerepeltette az igazolatlan és felfüggesztett Gyurikot, valamint a budapesti MTK ből két nappal a mérkőzés előtt Kolozsvárra megérkezett Rakitovszkit.

sd embertársaidat, örülj minden szép alkotáson os cselekedeten. li meg Ferdinand Goetz let tiltkát.

szlovák állampolgár sí vámnál. Aradról jesi as jelenetek voltak akik szombaton az zenelyvonattal utaztak Mikor a vonat Kur- at, kezdést, vette a sze- llat, amely alkalom- a felhívást intéstek a y ki milyen mennyi- y visz magával? Az tolt egy Bukarastból r is, aki a felszólítás ette tárcáját és meg- lenfő vámtisztának, hogy a tárcában r cseh koronás bank- telyes összeget még enál levő től beser y is, amelyet szintén tiztek kijelentették, anca Nationala bank- cseh koronát sem bból három darabot an egyetlen tizeser vhet az utas ma- om érthető módon anul utazó uriam- ol, hogy tiltkosít az- ival is inkább, mert olgár. A leltet haj- gyser koronára, ezer cseh koroná- zkokik, mert azt t között joga van rmtiztek hivalkoz- bályokra, amelyek- egen vaintákból is összeget szabad onban kijelentette, lással nem elég- visszafordul a le- ahol szonnal pa- vántiztek sze- áért.

ula és Gáspár hűri dalkölő és illetve énekes, ádtól kezdve, a nek fel. A nép- eplését élénk ér- — ami nem is v valóságos fo-

eceni rabbiállás megemlékezést az szteségről, mely ni főrabbi halá- nynt pap hitköz- dóságot sujtotta. műveltséggel és bíró rabbigárda vele sirba. debreceni rabbi- egidult a tüle- nyi főrabbi fia, ics/szentmártoni felhívas da- az állásra évi r. Danzig Samu r rabbinar, az jének egy hangu. Mint értesü- hajlandó saigeti l szeretik és a j. lőitstégtől nincse kizárva, ősség jelenlegi ökösségének si- minárium egyik sa juttatni. A „Das Weib des Akiba” forrása és mélysege az zsidó dráma. Minden zsidó lenne: a külső és belső történet és a nyelvi és a gondolati. Az új német zsidó irodalom hatalmasat nyert ezzel a drámai alkotással. Nyert vele az egész zsidó irodalom és az egész egyetemes irodalom.

A Dibbuk Kolozsváron

Minden színpad legvonzóbb darabja az időszerű Ansky Dibbuk című drámája Európában és Amerikában egyaránt óriási érdeklődésnek örvend a színmű, amely két zsidó világszétel összecsapásán épült, zsidó misztikum és a szerelem szentsége adták levegőjét, magyarázatát pedig egy halott völgyény ártatlansága. A zsidó história szel-

tana. Hosszu andor ismét zönség előtt. em életana”, dni tudó író. Ára 55 lejt. élet könyv-

Feuerstein Kálmán Cluj, Strada Chinez 2-a. Mindenféle puha és keményfa készletek, erdők. üzemek stb. vétele, eladása és közvetítése. 4399

Strasser Emil (NAC) nagyváradi szövetségi bíró szipelere hatalmas tempóban indul meg a játékos és a debreceni csapat már az első pillanatban veszélyes helyzetet teremtett a KAC kapuja előtt. A 4. percben a kitűnően, nagy önfeláldással, de hatalmas szerencséjével is védő Farkas káposnak nyílik alkalma képességei bemutatására, aki Major gyönyörű lövést kornerre mentette. A KAC szélsőkre bazirczott lefutásaival szemben a DVSC stílusosabb összjátékot produkált, a kedvező gólhelyzeteket azonban mindkét csapat kiaknáztalanul hagyta. Egyedül Farkas robinzonádjai, Waapetich centerhalf technikás labdaosztogatásai nyújtanak sportélvezetet.

A második félidőben a játék elapad, mindkét csapat fáradtan csapkod. A DVSC az egyetlen bizo gólhelyzetet is kiaknáztalanul hagyja, mert a Der si handse miatt megítélt tizenegyes Vampetich a kapu mellé passzirozza. Mindkét csapat több eredménytelen kornerért ért el. A DVSC, amelyről tévesen reklámozták, hogy Debrecen bajokapata, nem képviselt különösebb klassz sziat, hasonlóképpességű csapat, sőt jobb is, több van Kolozsvárt és Romániában. A Románia és Magyarország között megindult sportértekezés első mérkőzéseket szivesebben láttunk volna a kolozsvári pályán olyan magyarországi csapatot, amely től alkalma lett volna tanulni a bel-földi futballistáknak. A budapesti FTC-vel és MTK-val folyamatban lévő tárgyalások remélhetőleg sikerre fognak vezetni és az erdélyi és bánáti sportközönség négy évi kényszer-pihenő után végre kivés és stílusos játékokban gyönyörködhetik.

A DVSC csapata egyébként ma, kedden délután Kolozsvár bajnok-csapatával, a Victoriával mérí össze erejét, esütörtökön pedig Nagyváradon befejezi romániai turáját.

A Haggibbor vezetősége elsatárosta, hogy az ősi bajnoki szezon megkezdése előtt piheneti csapatait. A szünet augusztus 20-tól szeptember 3-ig tart. Ez idő alatt semminemű tréning sem lesz.

Vidéki eredmények

A vidéken lejátszott mérkőzések a következő eredményekkel végződtek:

Tordán a KMTE csapata 0:0 gólnélküli félidő után 2:0 arányban győzte le a TSC csapatát. Az első félidőben a tordai csapat volt félszabban, a második félidőt a KMTE uralta. A gólokat a 30. és 40. percben Tóth lőtte.

Décsen a Sparta csapata 4:2 (3:1) arányban győzte le a DMTE nagy fejlődésen átment csapatát. Bíró Petránszky.

Brassóban Nagyszében és Brassó válogatott csapatai városközi revánsmérkőzéseket tartottak meg. A mérkőzést 10:3 (félidő 5:0) arányban Brassó válogatott együttese nyerte meg. A multheti első találkozás 2:2 eredményen végződött, a brassói válogatott szokatlanul nagy gólarányú győzelme hatalmas meglepetést váltott ki sportkörökben.

Aradon az Universitatea csapata kettős mérkőzést játszott. Augusztus 19-én, szombaton a Glória-CFR volt a kolozsvári egyetemi csapat ellenfele, amely 1:0 (félidő 1:0) arányban győzte le a fairan és stílusosan játszó kolozsvári egyetemi csapatot. A gólt a 17. percben Vasvári lőtte. Bíró: Markovics.

Vasárnap az AAC mérte össze erejét az Universitateval és 1:1, eredménytelen félidő után 4:2 arányban győzött. A Glória-CFR elleni mérkőzésről fáradt Universitatea az első félidőben méltó ellenfele volt az AAC-nak, a második félidő 10. percben azonban Szilágyi az egyetemi csapat kitűnő kapusa védés közben eltorzta az újját, ami teljesen depriálja klubtársait. Szilágyi helyét Lázár, az egyetemi sportklub másod-

dik csapatának kapusa foglalja el, aki azonban nem tudta elődjét kellően helyettesíteni. Az AAC vezetőgóját Kelly rugta, Sirbu egyenlített. A második félidőben Kelly (2) és Kenderesy szorították az AAC góljait, míg az Universitatea Banciocat révén tizenegyesből éri el más dik gólját. A mérkőzést Steinhübel Zoltán bíró vezette.

Temesvárt a TAC 1:0 (0:0) arányban győzte le a TMTE csapatát. Bíró: Schuster.

Nagyváradon osztályozó mérkőzést tartottak a nagyváradi Makka-ba a zsidó sportegylet és a szatmári Törökves csapatok. A mérkőzés folyamán a Makka-bea állandó félszabban volt, a Törökves gyengebíróju játékokat produkált. A zsidó csapat góljait Kinigi II, Godstein, Grünfeld, Kohn és a második félidőben Godstein rugták és így 5:0 (4:0) arányban értékes győzelmet arattak. A szép győzelem jutalmaként a Makka-bea az ősziszezonban az első os tályban fog játszani a bajokaszérgért. A második félidőben a Törökves is gól helyzeihez jutott, azonban a megítélt tizenegyes kapu mellé rugták. Bíró: Kiss Ernő.

Nagyszalonán a futballsport propagálása és népszerűsítése érdekében Nagyvárad legjobb összeállítású válogatott csapata városközi mérkőzést tartott a nagyszalonai válogatott csapattal. A Strick I., Bartha, Markovics, Gura, Kinigi, Csillag, Zsig, Ströck II., Radociner, Romay és Drescherből álló

nagyváradi válogatott szép és félszabban játszott 6:0 (2:0) arányban győzte le a nagyszalonai válogatott csapatot.

Szatmáron az SSE 1:0 (1:0) arányú minimális győzelmet aratott a B. csapat ellen. Bíró: Langyel.

Bánffyhadon a KKASE II. csapata 7:0 (3:0) arányban imponáló fölénnyel verte a HSC egy tését. A gólokat Kucora (2), Szalay, Büdi, Friedmann, Nagy és Szilágyi rugták. Grimm Kalman szövetségi bíró kifüggesztésével töltötte be könnyű szepet.

Külföldi eredmények

FTC-UTE 1:0 (0:0). Budapestről jelentik: A Magyar Kupa döntő mérkőzésén az FTC — bár nygy legjobb játékosát nélkülözni volt kénytelen, — szép játék után magérdemelten győzött. A második félidő 4. percben szabadrugásból Tóth fejeli a mérkőzés egyetlen góját. A Magyar Kupa eszévi győztese tehát az FTC lett, második as UTE, harmadik a szombathelyi AC.

Szabadkán a jugoszlávai turán lévő Kínisi csapata 2:0 arányú vereséget szenvedett a Szabadkai Vasutas Sport Klub csapatától. A temesvári U irsa pedig 1:1 eredményen ért el a Snd es Sport kombinált csapatával szemben.

Ujvidéken a Kínisi 3:1 arányban verte a Novisadi TK csapatát, az Unirea pedig 3:0 arányban győzött az újvidéki kombinált csapat ellen.

KÖZGAZDASÁG

A túlértékelt cseh korona válságba sodorja a belső piacot

Az infláció sem jó, a defláció is rossz. Englis volt pénzügyminiszter a gazdasági ellenzék élén

— Az Új Kelet tudósítójától —

Prága, augusztus 20. A csehszlovák köztársaság pénzügyi vezető köreiben egy baljós felismerés dereng. „A cseh korona külföldi kurzusa minden valutarendelési szándéktól függetlenül vált immár — alapítja meg melankólikusan a „Tribuna” — és senkinek láthatja, hogy ez a körülmény hová fog vezetni a távolabbi jövőben.” Bizonyos, hogy a csehszlovák korona felfelé törekvése a külföldi tőzsdék érdekelésében különösen érdekében áll a Zivnostenska Banka és a körje csoportosuló bankkoncern pénzesportjainak. A csehszlovák fináncoké ennek következtében a legelőször sajtópropagandát és a gazdaságpolitikai kampányt folytatja az önmagát kitévő tőkék e valorizációja érdekében. Az első csehszlovák kabinet pénzügyminisztere, Rasín és a vele mindenkör legnagyobb politikai egyetértésben eljáró Benes haladnak a csehszlovák korona felszökkenésének előrszében.

Csak természetes, hogy a fináncoké érdekeinek egyoldalú pénzügypolitikai érvényesülése súlyosan károsítja a gazdasági organizmus egyéb részeit. Az ipar ma Csehszlovákiában kétségtelenül egy igen nehéz időszak előtt áll. A közönségnélő termelési válság, melyet a korona egyre emelkedő, sőt a közép-európai államok számára hovatovább megfizethetlenné váló ára okoz, lassan megosztja ama emberek táborát is, kik eddig osztatlanul követelték a koronajavítás minden erővel való keresztülvitelét.

A csehszlovák pénzügypolitika ellenzékét már hosszabb idő óta Englis dr. volt pénzügyminiszter vezeti. A korona felszökkenésének minden jelentősebb állomásán hallatta

túlközö hangját, mely a csehszlovák piacok elvesztésének és a közgazdaság gerincét kitévő gyárilap megállásának az immanens veszélyére utal minden alkalommal. Legutóbb a prágai „Lidove Noviny” hasábjain adta le a véleményét a csehszlovák korona legutóbbi emelkedését illetőleg.

— „En sem alacsony, tehát alulértékelt, sem pedig túlértékelt valutát nem akarok, — írja a volt cseh pénzügyminiszter — hanem egy 10 centimes körül stabilizált kurzust, mely mesterséges eszközök nélkül a szabadkereskedelemben is fenttartható. Ha a mai kurzusok mellett határainkat megnyitnánk, akkor egy tagadhatatlan, nehéz válság állana be, mert minden külföldről jövő áru olcsóbb volna. Hiszen a mai kurzus fentartása érdekében le kellene szálítanunk az egész vonalon termelési költségeinket. Ez pedig nem vihető egészen keresztül. A munkabérek leszállítására vonatkozó követelés, jogosan ütközik a munkásság ellenállásába, mert a belföldön szó sincs az élelmiszerek árának megfelelő hanyatlásáról. Le kellene szállítani az államnak az adókat is.

— Mindent összevetve, a mai ipari krízis és a vele egybekötött munkanélküliség oroszlanrészben a mai „deflációs” politikának az eredménye. Igen fontos tehát, hogy pénzügyi politikánk végre válasszon a stabilizálás és az erőszakos defláció között. Nem tagadom, hogy a külföldi turistáinknak használt a cseh korona emelkedése, de ezzel szemben türesek belföldi furdóhelyeink és áll az iparunk. Ha ez sokáig így megy tovább, munkanélküliségre leszünk tartósan itélve.

Belföld

(x) **Mi a hatásköre az új gazdasági bizottságnak.** Bukarestből jelentik: Az ipari és kereskedelemügyi minisztérium kezében, mint ismeretes, új gazdasági bizottságot létesítettek, amelynek hatásköre a minisztérium közlése szerint a következőkre terjed ki: A bizottság ta-

nulmányozza és véleményét mondja ki: 1. A kereskedelmi törvény 236—246. szakasza alapján az idegen részvénytársaságok romániai fiókjairól. 2. A 2447-ik számú dekrétumok megfeleltetése az ipari- és bányatermékek értékesítése tárgyában. 3. Új részvénytársaságok felállításának, székhelyhelyezés, a csatolt területeken a hazai vállalatok fiókjainak felállításáról és 4. minden más ipari és kereskedelmi vállalkozásról, amely a kormány ellenőrzése alá tartozik.

(x) **Gabonaárak a román kikötőkben.** A gabonapiac az amerikai és argentinai verseny miatt még mindig nem jellemezhető a külföldi vásárlók Galacóban az árpa 29 és fél—30 ezer lei vagononként, a zab 31 és fél ezer lei. Brailában az árpa 29 30 ezer, zab 31 és fél ezer lei. Kónstancában árpa 30 és fél ezer lei, zab 32 ezer lei. Talsében 29 és fél ezer lei az árpa vagonja. Galacóban a bab vagonja 32 ezer lei.

(x) **A romániai petróleum kitermelését angol tőke fokozza.** A British Orion Oil londoni távirat szerint a napokban megalakult. Az alapitók 400 ezer font sterling. A társaság megkísérelja megszerezni az Orion részvényeit, hogy a romániai petróleum-termelést intenzívebbé tegye. Az új petróleum cég a Phoenix Oil and Transport Co) val fog együtt dolgozni.

(x) **Az exportfát is kontingentfátják.** Bukaresti jelentés szerint a kiiparosok szövetsége küldöttséggel kereste fel az iparügyi minisztert, akitől azt kérte, hogy a fakivitelre vonatkozólag is rendelkezjen el a belső szükséglet biztosítását. Sassu miniszter megígérte, hogy intézkedni fog és az exportfa belső kvótáját 25 százalékkal fogja megállapítani. A belső kvótát maximális áron kapják meg a kisiparosok.

Külföld

(x) **Hogyan választotta el a magyar deviza központ a korona árfolyamát a márkától.** Budapestről jelentik: A Devizaközpont felállításának eddigi pozitív eredménye az, hogy sikerült a pénzügyi kormányzatnak a magyar korona sorsát a német márka sorsától eltávolítani, mert a berlini piac megszűnt a budapesti valutapiacon vévőként fellépni, vagyis az arbitrárszűlet szűntelése következtében a budapesti piacon a nyugati valuták körülbelül 100—120 százalékkal estek vissza a Devizaközpont felállításása előtt jegyzett legmagasabb árfolyamukról. Az alacsony nyugati devizajegyzéseknek megfelelőleg azután természetesen magasabb koroná-paritás felült meg, amit a zürichi piac eszkomptált is a magyar korona jobb értékelésében, illetve magasabb jegyzésében. A kötött forgalom bevezetése a valuta- és devizapiacra egy csapással megszüntette a külföldi korona-kontremint is, amely megfelelő mennyiségű magyar korona kiárvyában lázasan fedezni kezdett.

(x) **A cseh bankok nem kötnek osztrák korona arbitrárszűleteket.** Prágából jelentik: A cseh bankok szövetsége körlevélben hívta fel tagjait, hogy tartózkodjanak a osztrák koronával való arbitrárszűletektől. A körlevél kiadásra a csehszlovák kormány intervenciójára történt, amely megígérte az osztrák kormányának, hogy támogatni fogja pénzügyi tervai keresztülvitelében.

Felolós szerkesztő **DR. MARTON ERNŐ**
 Kiadó: **RODINA** nyomda és kiadóvállalat R.Y.
 Szerkesztőségi telefonszám 977.

Central Buffet
 Színház utca
 az elite közönség találkozó helye

Megnyilt a FRENKEL-áruraktár Strada Aprinjoarelor (volt Gyufagyár-utca) 13. szám.
 Legelőnyösebb feltételek, legmagasabb lombardok. Riffűnő száraz helyiségek, pincék nagy befogadóképességgel. Vasúti vágány. Telefon 401, 290.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

A színházi bérlet. Ugy látszik, hogy a színház szomorú vészkiáltása, amelyben feltárja katasztrófális gazdasági helyzetét s felhívja a közönséget, hogy tömeges bérlet-jelentkezéssel igyekezzenek megmenteni a magyar színház süllyedő hajóját, megőrtésére és meghallgatásra talált. A titkári irodában igen sokan jelentkeztek már ma, akik leköltötték a jövő évadra bérletüket. Kétféle bérlet lesz a jövő évadban Hatvan előadásra szóló premier-repriz és opera bérlet. Ez a drágább bérlet. Havonként körülbelül 6-7 előadást kap a bérlo váltakozva premierré, érdekesséprizit, vagy operát. A másik a rendes bérlet. Ez lényegesen olcsóbb. Ez évi 150 előadásra szól, de természetesen meg kell mind a 150 előadásra bérletet, mert ez három részre oszlik: A, B, és C. bérletre. Egy-egy bérletkötés tehát évi 50 előadásra szól s a mai arakhoz viszonyítva rendkívül olcsó. Amellett a bérletkötés nem egyszerre s nem is félre, esupán egy-egy hónapra kell előre befizetni. Igazán jelentéktelen anyagi áldozattal tud tehát mindenki egy-egy helyet biztosítani megint egész évadra a magyar színházban. Természetes hogy az A, B, és C. bérlek is mindazokat a darabokat megkapják, amiket a premier-repriz és operabérlek kapnak.

A bérletkötéseket e hó 31-én, vagyis esztendőnkön este zárja le végleg a színház. Három napja van tehát még a közönségnek arra, hogy segítségére siessen a magyar színháznak áldozatos, nehéz küzdelmeiben. Nem adományt kér a színház segítségül, hanem csak olyan segítséget, amiről bőséges, kamatos ellenszolgáltatást akar egész ambíciójával nyújtani.

A magyar színház megnyitása. Szombaton este fél 8 órakor a diadalmas sikerű Hamburgi menyasszony nyolcadik előadásával kezdődnek meg ismét bathoti szünet után a magyar színház rendszer előadásai. A szombati megnyitó előadáson a Hamburgi menyasszony főszerepeit Kolbay Idikó, Kaldobó Duci, Dumay Rózi, Miklóssy Margit, Réthelyi Berky József, Nagy Gyula, Izsó Miklós, Leővey Leó fogják játszani.

הכל עתה ארטה מ' סאנע וצו קאנקורו ביא דער ארטה און קולטורענע מענטשן אונט דער שפעלע אייגע טיים ממחה זיין זיין בעזעצען. געדאלט לויט אונער איינ קאמפן. בעינערע דאסן אונדען ענעסע מיט אונאכע אונדערע אונד פאמיליען. שטאנדעס זאמטעס מוזענענע טוענענעס איינעסע אן דען פערעס דער ענענע איינענענען.

הכנסת פארם פישל שטען קאנקורו דער פערצין פועל דער אונדער זיין איינע גוטען מוסף בעל תפלה לויט מוסף וועלכער מיט זיינעסע פאן ארטאדאקסן ראבבינער פאזענען ד'א פאנען ערפארן דערליך האנדארן 1000-2000 עשענעסע דרויען. אקענענענענען וועדען איינ מאלען שפענען פערענענען.

Herskovits Bernát 4415
Pályázat
Teius orth izr. hitközség a nagy ünnepekre keresi előimádkozót keres. Dolgáció 1200 leu és utiköltség. Utiköltség megtérítésben csak a megbízottak részesülnek. Pályázatok az elnökséghez küldendők.

Pályázat
A székelyudvarhelyi zsidó hitközséghez egy okleveles tanító kerestetik. Kötelessége lesz a felállítandó elemi iskolákban való tanítás és a középiskolákban a hitoktatás. Megkivántatik a héber, román és német nyelvtudás és vallásos életmód. Fizetése az állami tanítók fizetése lenne. Az állás szeptember 15-én foglalandó el. Pályázatok alulírott iskolaszékhez szeptember 1-ig adandók be.
Odorheiu (Székelyudvarhely), 1922 augusztus 1.
Gottesmann Vilmos, Dénes Samu.
iskolaszéki jegyző. 4431 íksz. elnök.

Bocsor, mosóvíz, felsőbőr és szilgyártóblanb
Állandóan nagy készlet kicsinyben és nagyban. Legolcsóbb árak mellett. Vidéki megrendeléseket kis postacsomagokban is eszközölök.
Vagonételnél 5 százalékos kedvezmény.
SÁMSON-BŐRGYÁR
Gyufagyár-utca 1. Ogyorsáru raktárral szemben. Telefon: Gyár 2-96, lakás 8-87. szám.

Valutapiac augusztus 21-én
TŐZSDÉK
Bukarest valuta deviza 377 12 1138 25 590 27 12 595 180 240 137
Bécs valuta deviza 388 10 1070 27 615 18 9 616
Prága valuta deviza
Berlin valuta deviza 8760 10000 23915 5660 76 5610
Zürich valuta deviza 1540 41 4.90 2348 6 34
Paris valuta deviza
Budapest valuta deviza

MODERN ÜVEGCISISZOLDA és TÜKÖRÁRUGYÁR
PÉCHY és TÁRSA
Oradea-Mare (Nagyvárad) Strada Saguna (Kapucinus-u.) 20. 0000000000000000 1381
készíti a legszebb tükröket és butorfüvegeket minden méretben és mennyiségben
Ujrafoncsorozás! Kérjen árajánlatot!

SCHÖNBERGER, SPITZ & Co
Kötött, szövött, rövid és norinbergi árak nagykereskedésé
Oradea-Mare—Nagyvárad, Nagypiac-tér

Kepes Elek orvosi kötszerész
Oradea-Mare, Sas-passage
Ajánlja saját készítményű sérvköfőt, haskötőt stb. Női és férfi övszerek nagyraktára 00000

Gabona, liszt és műszaki célokra új és használt
Zsák nagy tételekben a legelőnyösebb áron Pongva
Weisz Kálmán Oradea-Mare
Telefon 905
Távirati c.: Weisz Kálmán. — Kötél, zsinog, vitorlavászon nagyraktár.

Mártonffy Testvérek & Co
ujonnan berendezett világvárosiszőrmearuházában legújabb modellek, elsőrangú szőrmék, mindenneműszőrmecikkék, — szűcskellékek nagyban és kicsinyben. —
Szo'ld bevásárlási forrás!
Cluj-Kolozsvár, Piata Unirei 20. (Főtér)
Telefon 10-25. 1396 Sürgöngcim: Mártonffypelz.

Előrehaladott női idény miatt az összes női anyagok mélyen leszállított árban kaphatók
Heller, Weisz és Molnár
női divat-áruházában Cluj, Wesseléngi-u. 6.
1334

Szórakoztató olvasmányok!
Leo Perutz: 9 és 9 között
Jerome K. Jerome: Három ember egy csónakban
Kassák Lajos: Misillo királysága
Egy kötet ára 22 Lei
UJ KELET könyvostálya Cluj, Str. Baron L. Pop No. 10.

„Kálnai“ Malomkögyár
Targu-Mures—Marosvásárhely
Gyárt legnagyobb teljesítményű, egy buza, mint tengeri őrlésre alkalmas, francia rendszerű, rakott malomkövet. Minőségért garanzálók! 1367

Zephier ingblousok
Vászon öltönyök
Tennisz nadrágok 1380
Neumann M.
cégnél, Gluj, Piata Unirii No. 14. Fötér

Feuerstein J.
textil, kötött és rövidáruház
Cluj, Str. Reg. Maria 12.

Uj! Megnyilt Uj!
Clujon a Bolyai-utcában
ROSMANN MIHÁLY
szűcsműhelye
ahol minden e szakmába vágó munkát legújabb divat szerint jutányosan és pontosan eszközöl. 1387

Hölgyek figyelmébe!
1403
50 százalékot megtakarít, ha felkeresi kabátalonunkat, ahol a legkényesebb igényeknek is megfelelően, minden divat szerint készít
Arbermann & Co.
női kabátalonjok Cluj, Str. Filipescu (Szentlélek-utca) és Str. Chinez (Kínai-utca) áruok.

Keresünk
perfekt tudásu német-magyar gyors- és gépirókat, valamint könyvelőségi tisztviselőket 4468
állandó alkalmazásra. Román nyelvismerettel is bíró ajánlkozók előnyben részesülnek.
Nitrogén vegyészeti gyárak
Dicosanmartin

FERROVATT
A
WATT

nyit mond: 236-246
arésavéy-
iró. 2 A
ak mefe-
yatermek
Uj rém-
males, ssá-
területeken
sk feláll-
s ipari és
ó, amely
á tartozik.
án kikötők-
am riasat és
meg m-
áföldi va-
arpa 29 és
nt, a 200
sz arpa
fele er lei.
és fel za-
sbm 29 és
ja. G las-
r lei.
a kiterme-
A British
szerint a
z alap öke
A társaság
Orion rész-
petróleum-
ye. Az új
Oil and
t dolgozni.
ontingentá-
rint a ki-
tséggel ke-
zert, akt-
vitelre vo-
a belső
Sassu mi-
intézkedni
vótáját 25
pítani A
on kszják
ei a ma-
rona árfo-
estről jelen-
tásának ed-
hogy siko-
nak a ma-
márka sor-
berlini piac
apisoon ve-
arbitrázs-
ben a buda-
utak körül-
eslek visz-
lítása előtt
amukról. Az
egységeknek
tesen maga-
reg, amit a
a magyar
en, illetve
fött forgá-
devizapia-
lette a kül-
amely meg-
rona kiá-
dett.
em köteek
születeket.
bankok szö-
fel tagjai,
trák koroná-
A körlevél
mány inter-
megigerte az
támogadni
tülvitelében.
TON ERNŐ
óvállalat R.T.
zám 977.
ffet
294
zó helg
m.
401, 290

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések egyszeri közlési díja szavanként 1 lel. Vastagabb betűvel szedett szavak 2 lel. Legkisebb apróhirdetés díja — 10 szög — 10 lel. Jelleg hirdetésre semminem fel-
 utalást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetésnek a kiadói díjra továbbítanak. Erre a célra a hirdetés díj 2 lel 60 bani bélyegköltés fizetendő.

Keresek második gimnázista és harmadki elemista leányaimhoz jó házból való izraelita tanítónőt ki leánykamat egész éven át tanítja és vizsgára előkészíti. Német nyelv és zongora-
 oktatás megkívánatik. Ajánlatok fizetési igények megjelölésével (természetben lakást és teljes ellátást házzammal adok.) Kern Bernát Galocsi Gőzfűrészt Csikmegeye kértnek. 4435-I

Segédet keresek a rőfös és divatárú szak-
 mából; személyes vagy írásbeli ajánlatokat Székely Vilmos divatárúkereskedő Székely-
 hid. 4439

Izr. családnál teljes ellátást keresek ke-
 reskedelmi isk. tanuló fiúknak. Megkeresése-
 ket Erzsébet fürdőbe kérek. 4440

Német-magyar önálló kereskedelmi levele-
 zőnőt és gépirőnőt azonnali belépésre keresek. Írásbeli ajánlatokat »Kényelmes« jellegre a kiadói díjra kérek. 4451-I

Szerencsés alkalom társulónak! Pénzét rö-
 vid időn belül megduplázhathatja, ha az igen
 élénk forgalmu nagyközség piac felkészen levő
 rövid és kézmű kereskedővel társul. »Pénz
 pénzt csinál« jellegre a kiadó továbbít.

Orthodox בית libazsír kapható Glancz-
 má. Arad Str. Decemvrie 29. 4458-I

Nagyszébenben egyedülálló intelligens
 úrnő teljes ellátásra venne 3-4 urleányt.
 Német-magyar conversatio. Cim: »Gondos
 ellátás« jellegre a kiadói díjra, vagy
 Schwartz Fannyka Nagyszében, Feldgasse 4/a
 alatt tudható meg.

Elcserélném a városban levő két modern
 szobából és konyhából álló lakószobát na-
 gyobb, kertes lakásra. Lehet a külső részekben,
 esetleg magasabb helyen is. Leveleket »Köl-
 csönös« jellegre az Uj Kelet kiadói díjára
 továbbít. Telefon 977 és 844.

Izraelita tanítónőt keresek II. polgárista
 leányom és elemista fiam mellé. Zongoratanít-
 tás megkívánatik. Németül tudók előnyben.
 Reflektánsok közülök sürgősen igényüket.
 Roth ipartelep Aranyosmegyes. 4459-I

2-3 iskolás gyermek kóser kosztot és
 ellátást kaphat. Ertekezhetni Hirsch, Dick
 cégnél. 4414

Keresek egy németül tökéletesen beszélni
 és írni tudó nevelőnőt 2 leánygyermekem
 mellé, (6 és 2 éves) aki egyszer mind zongora-
 rára is tanítaná nagyobbik leánykamat. Az
 állás azonnal elfoglalható. Zsidóvallásnak
 előnyben részesülnek. Ajánlatok a fizetési
 igények megjelölésével Sebestyén Áron, Parajd
 küldendők. 4469-I

Franciát és kezdőknek hegedűt jutányosan
 tanítok Dr. Fodor, Str. Baba Novac (Bethlen-
 utca) 14.

Orvostanhallgató lakást, esetleg ellátással
 orthodox családnál keres. Czeisler, Nagyvárad
 Jókai-utca. 4465

Azonnali belépésre keresünk tanulóit kéz-
 műáru nagy kereskedésünkbe. Szombat és
 ünnepeken zárva. Jelentkezhetni Simon I. és
 S. üzletében, Calea Reg. Ferdinand 20. 4460-I

Vidékre 11 éves kislányom mellé intelli-
 gens úri nevelőnőt keresek, aki esetleg né-
 met nyelvet is bírja. Cim: Hoffmann Sándor
 mérnök Ferenc József-ut 67 sz. 4467

Zsidó urleány gyermekek mellé vagy
 esetleg üzletbe bármilyen városba vagy falu-
 ba alkalmazást keres. »Szorgalmas« jellegre
 cim a kiadóhoz. 4461

Hebräische Lehrerin mi Zeugnis und
 Praxis, auch als Kindergärtnerin diplomiert
 sucht Stelle. Adresse administration. 4467-I

Egy jó kellemes hang előadóhoz בעל
 תורה jó hitsonok מורה ügyesen és gyor-
 san tud reinigolni מורה a hitközségi könyvek
 vezetésében, héber, német és magyar nyelven,
 elsőrendű, némileg a román nyelvet is bírja,
 a hitoktatásra a felsőbb iskolákban is képes,
 keres megfelelő állást, ajánlatokat az Uj
 Kelet kiadó továbbít. »Megfelelő« jellegre.
 4468-I

A Társadalmi Hitel és Belga-Román Bizt. Társaság

melynek székhelye Bukarest, Calea Victoriei 69, egész Erdély részére kerületi igazgatóságot óhajtat felállítani Kolozsvárt. Akik képességgel bírnak ezen kerületi igazgatóság megszervezésére és vezetésére — ha ezen állást elnyerni óhajtják, felvilágosítást nyerhetnek a

Kereskedelmi Hitelintézet Részvénytársaságnál Kolozsvárt

Budapesti Wieni

VII., Rákóczy-ut 6. és 1278
 I., Rotenturmstrasse 27. számú házaink útján úgy a darabáru, mint vagonrakomány forgalmat Románia, Magyarország és Austria között

5—10—15 napi
 határidőn belül — kötbér kikötése mellett — sikerül lebonyolítanunk. Ugyiszintén határidő mellett vállaljuk a német cseh és olasz szállítmányokat.

Deutsch Testvérek
 nemzetközi szállítási vállalat, Cluj, Piata Unirii 26.
 Fiókok: Oradea-Mare Rimanozci-ut. 12 Orsova, Dunapart. Brassó Kapu-u. 61.
 Saját expositurák: Bruck, Hegyeshalom, Moson, Szolnok, Biharkezes, Békéscsaba, Kötégyán, Biharpuspökli.

Speciális hajfestő, női fodrász és manicure terem

Gallik és Fodor, Cluj
 Calea Victoriei 2. (volt Hosszú L.-u.)
 Modern hajmunkák, jutányos árak! 1284

Bőrlábszárvédő

elsőrendű anyagból fekete, barna és sárga színben 1286
Krébs János szijgyártó
 Cluj, Calea Regele Ferdinand 77.
 Kereskedőknek árkedvezmény!

Coron Blue

(Kékitő kocka), kékitő illatos, tinta, párna, festék, kalaplakk minden színben. Padlószárgító, garantált minőség, legolcsóbb ár.

„LUXOR“ vegyszert gyár, Cluj,
 Telegram: „Luxor“, Cluj, Telefon 12—97.
 Engros engedmény. 129

Ággyag és Vegyipar Rt. Szatmár

Gyárt: bőrenyvet, csontenyvet, csontzsirt, műtrágyát, szappant, kocsikenőcsőt, gépszirt, téglát stb.
 Vesz: csontot, száraz és vizes huslást, nyers és olvasztott fagyut.

Szegő Árpád, Brassó Hosszu-utca

Rum-, cognac-, likörgyár
 Borpincészet
 Telefon ZZO. 4226-1

Gyermek ruhák 1399
 raktáron és rendelésre is legizlésebben csak az
ADLER-cégnél
 készülnek. Str. Iuliu Maniu (v. Szentegyház-u.) 5. sz.

שולחן שולחן Szatmár postán utánvét mellett pontosan szállít 1344
Winkler Mór & Co szalámigyára
 Cluj, Piata Mihail Viteazul (Széchenyi-tér) 39. Telefon 12—90.
 Árjegyzék és שולחן שולחן kívánatra ingyen.

Máramarosi Takarékpénztár Rt.

Sighetul-Marmatiei (Máramarossziget)
 Alapítva 1898.
 Telefonszám 114—111.
 Táviratcím Máramarositakaré.
 Idegen pénzek vétele és eladása.
 Áttulánokat eszközöl a bel- és külföld bármely piacára a legelőnyösebb feltételek mellett. Betéteket a legmagasabb kamattal és leggyorsabban visszafizet. Váltak leszámoltatása és ipari vállalatok finanszírozása. 1378

Befőttes üvegek és poharak,
 Tábla függő és fali lámpák
 raktárról azonnal megrendelhetők
Ausländer Lajos 1363
 Cluj—Kolozsvár, Piata M. Viteazul (v. Széchenyi-tér) 39 Telef. 9—54.
 En-gros! En-detail!

ELSŐ ERDÉLYRÉSZI ÉKSZERÁRU GYÁR

CLUJ, Str. Xenophon (v. Szappan-u.)
 Telefon interurbán 2-13.
 Sörgőny-cím: UVAERE Cluj.
 Ékszerárúgyár és nagykereskedés.
Vesz:
 legmagasabb árban mindennemű arany és ezüstöt.
Gyárt és elad:
 mindennemű ékszerárúkat.
Vállal:
 mindennemű briliáns munkákat, javításokat és alakításokat.
Vésnöki műterem.
 Fogászati arany és forrasztó.
 Arany és ezüst húzalok és lemezek.
 Csak vizonteladók részére!

Uj ékszerüzlet! Uj ékszerüzlet!

Órák Arany
 Ékszerek Ezüst
 Mindennemű Ujdonságok
Ajándéktárgyak
 legolcsóbb bevásárlási helye

H. S. Braunfeld

Fenyő és Braunfeld
 cég volt belfelgájának modern ékszerüzlete
 Cluj, Piata Unirii 15. (v. Dobó-féle helyiség). — Telefon 6—43.

Zsák HAVAS DEZSO Timisoara

1874
Zsineg Ponyva

Megnyit! Schwartz Ignác

könyv- és papirkereskedése
 Olcsó árak! Str. G. Baritiu (Malom-u.) 16

Textiláru

legolcsóbb beszerzési forrása

Klein Sámuel és Fivére

kézműáru nagykereskedőknek
 Cluj, Piata Mihail Viteazul (Széchenyi-tér) 34.

ÁTUTALÁSOK!

a külföld bármely részébe legbiztosabban eszközöl a

Forgalmi Bank Rt.

Cluj, az Urania palotával szemben. Idegen pénznemek vétele és eladása, folyó számlák, lombard-kölcsönök, betétek naptól-napig a legmagasabban kamatoztatnak.
 Telefon 1—69 és 7—25.

Szép, izléses nyomtatványt csak az UJ KELET nyomdája készít

Névjegyeket, eljegyzési, lakodalmi kártyákat, üzleti nyomtatványokat a legrövidebb idő alatt és a legjutányosabban szállítunk.

„Kadima“-nyomda és kiadóvállalat Rt. Cluj—Kolozsvár Str. Baron L. Pop 10. Telefon 879.

Brekeresztosé
 hivatal és
 Kolozsvár,
 P. P. — Bran
 az Uj Kelet
 szerkesztőség —
 kiadóhivatal —
 nyomda —
 néber osztály —
 Sz. N. Sz. —
 Adatok ki
 szerkesztőségnek
 csak — Kézirat
 csak vissza és
 nem
 V. évfolga
 A legut
 Eljuttat v
 szellemi
 konferenciá
 megfogly és
 mikor tudta,
 hiába kapas
 rülhet. De te
 a szalmeszál
 zette, amit te
 ardt, néhány
 tovább kalim
 ban. Az ösze
 analízis. A
 markolhat be
 kibuzza mag
 képes ma ma
 képes leit vo
 tekintetben
 pártok. A sz
 keresztényszo
 országot skar
 versengtek e
 a gyakori v
 hogy ki men
 ékelni tudá
 elodáznai a k
 ten pillanatra
 remény arra
 ahogy van, t
 jon. Voltak
 amikor a bet
 érzete javult,
 következő h
 rohamosabb
 Amikor a kor
 megkezdte és
 negyvenmillió
 új osztrák je
 jobban zuhan
 visszaemelke
 napra megáll
 a kacanjamm
 gyomorral és
 doltak rá, ho
 bizakodóak v
 magukat. Ki
 az új jegyba
 százegevenn
 hetvenmillió
 de kiudódott
 millió sines
 Osztrák Ban
 amelyek küli
 nem adják jó
 kérés vállalt
 csak egy sza
 doni konfere
 dották, foglalt
 problémával
 De nem volt
 és Lloyd Ge
 lenvölt megá
 a legulyosak
 meg kell old
 ki is oífrát
 szerencésnek
 egy vélemény
 mondom, h
 kell, én is az
 szövetséghez
 dést. De...
 Es a lior
 volt a legsu
 mondotta L
 van szó, hog
 annyit mon
 kormány sid
 hogy adófi
 sítja egy id
 Am vigyék
 szövetség elé.
 ne legyenek
 adhatunk. L
 könyörtelens
 ütőkártya P
 adna pénzt
 vállalná a k
 metlenkedés
 parlamentjé